

הכנסת

מרכז המחקר והמידע

ניצול מיני מסחרי של קטינים בישראל

מוגש לוועדת המשנה למאבק בסחר בנשים ובזנות

ט"ז באב תשע"ג

23 ביולי 2013

כתיבה: מריה רבינוביץ'

אישור: שרון סופר, ראש צוות

הכנסת, מרכז המחקר והמידע

קריית בן-גוריון, ירושלים 91950

טל': 02 - 6408240/1

פקס: 02 - 6496103

www.knesset.gov.il/mmm

מסמך זה נכתב לבקשתו של חבר הכנסת דוד צור, יושב-ראש ועדת המשנה למאבק בסחר בנשים ובזנות, לקראת דיון בנושא ניצול מיני מסחרי של קטינים בישראל. מסמך זה הוא עדכון של מסמכים שהוגשו לוועדת המשנה למאבק בסחר בנשים ולוועדה לזכויות הילד בנובמבר 2010 ובנובמבר 2011.¹ במסמך יוצגו נתונים על תופעת הניצול המיני המסחרי של קטינים בישראל וסקירת פעילויות המרכזיות של הגורמים הממשלתיים והלא-ממשלתיים בטפול בקורבנות זנות, בגירים וקטינים, והפעילויות הננקטות למיגור התופעה.

ממצאים עיקריים

- **לגורמים המטפלים בבני נוער בסיכון מוכרים כמה מאות קטינים הנתונים בניצול מיני מסחרי מדי שנה.** מדובר בקטינים שמוכרים לגורמי הטיפול, וההערכה היא שיש עוד קטינים רבים המנוצלים מינית באופן מסחרי שהמידע עליהם אינו מגיע לידי הגורמים המטפלים בתחום.
- **תופעת הניצול המיני המסחרי של קטינים קיימת במגוון קבוצות אוכלוסייה – יהודים וערבים, חילונים ודתיים, עולים חדשים, קטינים ללא מעמד אזרחי השוהים בישראל (שב"חים ומסתננים ומבקשי המקלט), להט"בים (הומואים, לסביות, טרנסג'נדרים וביסקסואלים).** בין 20% ל-25% מהקטינים המעורבים כיום בניצול מיני מסחרי הם בנים.
- **גיל הכניסה של קטינים למעגל הניצול המיני המסחרי הולך ויורד עם השנים.** במחקרים בארץ ובעולם נמצא כי גיל הכניסה הממוצע הוא 13–14, כלומר מתחת לגיל ההסכמה לקיום יחסי מין על-פי חוק.
- **בני-נוער במעגל הזנות נתונים במצבי מצוקה – נפשית, חברתית וכלכלית.** רובם נשרו ממערכת החינוך וחלקם גרים ברחוב; כולם חשופים לאלימות ולהתעללות. **נוסף על זנות כאמצעי הישרדות – זנות על רקע של מצוקה קשה – מוכרת תופעה של זנות מזדמנת,** הקיימת כיום גם בקרב מתבגרים ומתבגרות ממשפחות נורמטיביות שאינם נושרים ממערכת החינוך, ותפקודם בחיי היום-יום עדיין אינו מלמד על מצוקה.
- **מאז שנת 2012 פועל צוות בין-משרדי קבוע שדן בנושא זנות בישראל בכלל וזנות קטינים בפרט.**² הצוות פועל בראשותה של עו"ד ד"ר מירב שמואלי, המתאמת הבין-משרדית בנושא המאבק בסחר בבני-אדם מטעם משרד המשפטים. מוזמנים אליו ארגוני סיוע, אנשי אקדמיה, אנשים המצויים בזנות ועוד. ממצאי עבודת הצוות והמלצותיו טרם פורסמו.
- **משרד הרווחה תומך באמצעות מימון עמותות העוסקות באיתור קטינים בזנות בפרט וקטינים בסיכון בכלל, ובהן עמותות שמסייעות לבני-נוער להט"בים ("עלם", "אותות", "אשלים", להט"ב ועוד).** נוסף על כך במשרד הרווחה מפעילים תוכניות התערבות ייחודיות לנוער בקצה הרצף, שמטופלים בהן גם קטינים מנוצלים מינית מסחרית.

¹ מרכז המחקר והמידע של הכנסת, [ניצול מיני מסחרי של קטינים בישראל](#), כתבה: מריה רבינוביץ', נובמבר 2010; עדכון מסמך: נובמבר 2011.

² הצוות לקידום פעילות משולבת לשיפור הטיפול בסחר בזנות ועבירות נלוות.

- עמותת "עלם" – עמותה לנוער בסיכון ומשרד הרווחה והשירותים החברתיים מפעילים את פרויקט "ערים בלילה" לאיתור וזיהוי של קטינים בזנות. התוכנית פועלת בתל-אביב משנת 2001, בחיפה – משנת 2008 ובאילת – משנת 2012. באמצעות התוכנית מאותרים מאות קטינים המנוצלים מינית באופן מסחרי. בשנת 2012 אותרו במסגרת התוכנית יותר מ-200 בני נוער בזנות ערים שבהן היא פועלת.
- חסרים מענים ייעודיים לבנים בזנות, ומורגש מחסור גם במענים לבנות. התוכניות הקיימות פועלות כיום במספר מצומצם של אזורים ואינן פרוסות בכל הארץ. הטיפול בקטינים מנוצלים מינית ניתן בעיקר מסגרות הטיפול בבני-הנוער במצבי סיכון ומצוקה קיצוניים שלעתים אינם מתאימים למאפייניהם של הקטינים בזנות. קיים צורך במענה הוליסטי לכלל הצרכים המורכבים של בני נוער בזנות ויש צורך בהכשרה של אנשי מקצוע לעבודה עם אוכלוסייה זו. נדרש גם פיתוח והרחבה של המענים הקיימים לקטינים ולצעירים להט"בים.
- חסרים עובדים סוציאליים בתחום הנוער בסיכון. כיום עובדים ברשויות כ-440 עובדים סוציאליים בכ-315 תקנים (כלומר חלק מהעובדים עובדים במשרה חלקית). המחסור מורגש בכל הרשויות ובכל המגזרים. כמו כן, לעתים גורמי הרווחה ברשויות המטפלים בנוער בסיכון אינם מזהים את תופעת הניצול המיני המסחרי של קטינים על אף קיום סממנים ברורים לכך.
- משרד הרווחה והשירותים החברתיים פיתח לפני כשנתיים ואישר השנה הפעלת תוכנית מיוחדת לטיפול בבני נוער המנוצלים בזנות. במסגרת התוכנית מתוכננת הקמת מרחב פתוח שיפעל בתל-אביב שבעה ימים בשבוע, 24 שעות ביממה, ובו יתאפשר לעשרות קטינים מנוצלים מינית מסחרית לקבל מענה. נוסף על כך מתוכננת הפעלת דירת חירום לצעירים בזנות (מעל גיל 18) ומתן מענה פרטני לעשרות בני נוער. כיום מנסים לאתר מבנה מתאים להקמת המרחב הפתוח.
- לפני כשנתיים יזם משרד הרווחה והשירותים החברתיים מחקר לבחינת היקף תופעת הזנות ומאפייניה בכלל וזנות קטינים בפרט. במחקר ייערך מיפוי של השירותים הניתנים לאנשים בזנות ותיבחן יעילותם. עד כה התקבלו תוצאות בנושא עמדות הציבור בנושא זנות; הן עדיין לא נדונו במשרד ולכן הן לא פורסמו. נוסף על כך הסתיימה העבודה על סקירת הספרות המקצועית בנושא ניצול מיני מסחרי של קטינים.
- למערכת החינוך יש תפקיד חשוב במניעת התופעה של ניצול מיני מסחרי של קטינים ובאיתור קטינים שנתונים לניצול כזה. הנושא מטופל בין השאר במסגרת הפעילות של השירות הפסיכולוגי הייעוצי (שפ"י). היחידה עוסקת בגיבוש מדיניות, בפיתוח תוכניות מניעה ותוכניות טיפוליות ובהפעלתן בקרב התלמידים ובהכשרת צוותי מקצוע.
- במערכת החינוך מתמודדים עם קשיי איתור וזיהוי של קטינים בסיכון בכלל ושל קטינים מנוצלים מינית מסחרית בפרט: ילדים ונוער בסיכון אינם מספרים על מצבם; נערים ונערות במצבי קצה מסרבים לשתף פעולה ולהיעזר במענים הקיימים במערכת החינוך לילדים נפגעי תקיפה מינית.
- משנת 2008 ועד יולי 2013 נפתחו במשטרה 29 תיקים בלבד נגד לקוחות של קטינים. 12 מהתיקים האלה נפתחו במחצית הראשונה של השנה הנוכחית (2013). מתוך 12 תיקים שנפתחו השנה, עשרה תיקים הועברו לפרקליטות ושניים נתונים בחקירה. אשר לשאר 17

התיקים, 12 תיקים הועברו לפרקליטות, הטיפול בתיק שנפתח ב-2009 הסתיים והתקבלה החלטה בבית-המשפט, וארבעה תיקים נסגרו – שלושה מהם בשל חוסר ראיות.

- באותה תקופה נפתחו תשעה תיקים בלבד בגין עבירות **סרסרות קטינים לזנות**; שישה מהם נסגרו – חמישה בשל חוסר ראיות ואחד בשל חוסר עניין לציבור. שלושה תיקים הועברו לפרקליטות. **מתוך 41 תיקים שנפתחו בגין עבירות הבאת קטין לידי מעשה זנות או לעיסוק בזנות תוך ניצול יחסי מרות, תלות, חינוך או השגחה, או תוך ניצול מצוקה כלכלית או נפשית של קטין**, מחצית התיקים (21 תיקים) נסגרו, 17 תיקים הועברו לפרקליטות, ובשני תיקים שנפתחו ב-2009 התקבלה החלטה של בית-המשפט.
- 150 תיקים נפתחו בשנים 2008–2013 בגין **פרסום והצגה של דבר תועבה שבו דמותו של קטין**, מתוכם נסגרו מסיבות שונות 56 תיקים. בשמונה תיקים התקבלה החלטה של בית-המשפט; 70 תיקים הועברו לפרקליטות ו-16 תיקים בחקירה.
- יש קושי באכיפה בכל הנוגע לעבירות של ניצול מיני מסחרי של קטינים, ונראה כי קשה להביא לדין את מעורבים בעבירות כאלה. רבים מהתיקים שנפתחים בגין העבירות הללו נסגרים. עם זאת, אפשר לראות שהשנה חלה עלייה ניכרת במספר התיקים שנפתחו נגד לקוחות של קטינים, ובשנים 2012–2013 חלה עלייה במספר התיקים שנפתחו בגין עבירת פרסום והצגת דבר תועבה שבו דמותו של קטין.
- על-פי המשטרה בין הגורמים העיקריים לקשיי האכיפה: עבירות ניצול מיני מסחרי של קטינים הן עבירות חשיפה, שבהן הקורבן ומקבל השירות אינם מתלוננים; גם אם קטינים בזנות מגלים נכונות לשתף פעולה, שיתוף הפעולה שלהם חלקי בלבד; זנות קטינים היא זנות חבויה ומתרחשת בזירות סגורות, במקומות מזדמנים וחבויים שקשה לעקוב אחריהם; קשה להוכיח שהלקוח יודע מה גיל הקטין/נה.
- אין להנהלת בתי-המשפט נתונים על תוצאות של הליכים משפטיים בתיקים של נאשמים בעבירות ניצול מיני מסחרי של קטינים.
- בפרקליטות איסוף נתונים על התיקים בעבירות זנות בכלל וזנות קטינים בפרט חלקי. בישיבת ועדת המשנה למאבק בסחר בנשים ובזנות של הכנסת ביולי 2013 התבקשו אנשי הפרקליטות האחראים לטיפול בתיקים אלו להציג לוועדה בתחילת המושב השני של הכנסת ה-19 (אוקטובר 2013) את הנתונים המלאים.
- תופעת הניצול המיני המסחרי של קטינים באינטרנט הולכת ומתרחבת. עדיין אין פתרון יעיל לבעיה, ויש קשיים באכיפה בעבירות בתחום זה שמתרחשות ברשת.

רקע

לניצול מיני מסחרי של קטינים יש כמה פנים: **זנות ילדים** – מעשה של שיתוף או שידול של ילדים לצורך מעורבות בפעילות מינית תמורת כסף או כל סוג אחר, עם אותו אדם עצמו או עם מישהו אחר; **סחר בילדים בין מדינות ובתוך מדינות לצורכי מין, ופורנוגרפיה של ילדים** – הפקה והפצה של מוצרים

פורנוגרפיים ושימוש בהם – מוצרים אודיו-ויזואליים ואחרים – שמופיעים בהם קטינים, בצילומים או בקול.³

כיום מוכרים בישראל לגורמים המטפלים בבני נוער בסיכון כמה מאות נערים ונערות המנוצלים למטרות זנות, וההערכה היא שיש עוד קטינים רבים המנוצלים מינית באופן מסחרי, שהמידע עליהם אינו מגיע לידי הגורמים המטפלים בתחום.

ב-1996 נערך בשטוקהולם הקונגרס העולמי הראשון נגד ניצול מיני מסחרי של ילדים, בהשתתפות ישראל. בעקבות הקונגרס הוקמה בישראל ועדה לבחינת ניצול מיני מסחרי של קטינים, ובשנת 1997 הוגש למשרד המשפטים דוח של הוועדה שכותרתו "שעבוד דורסני: על קטינים הנידונים לקמילה גופנית ונפשית בשל ניצול מיני מסחרי".⁴ לוועדה לא היו נתונים על שיעור הקטינים הנתונים לניצול מיני מסחרי בישראל, אך היא אפיינה את התופעה, הבחינה בין סוגים שונים של התנהגויות בתוכה והגישה המלצות להמשך הפעילות לשם מיגור התופעה בישראל.

ההמלצות של הוועדה, הן בתחום האכיפה של החוק למניעת ניצול מיני מסחרי של קטינים והן בתחום האיתור של אותם קטינים, איסוף המידע עליהם והמעקב אחריהם יושמו עד היום באופן חלקי, ועדיין יש נושאים שנדרשת בהם התייחסות מיוחדת ופעילות ממוקדת יותר: בתחום האכיפה קיים קושי לעצור עוברי עבירות הקשורות לניצול מיני מסחרי של קטינים ולהביא אותם לדין; בתחום הטיפול עדיין חסרים פתרונות ייעודיים לקטינים שהם קורבנות ניצול מיני מסחרי, בעיקר לבנים. ועל-פי רוב, נערים ונערות מנוצלים מינית מטופלים בתוכניות כלליות לילדים ולנוער בסיכון, שלא תמיד תואמות את צורכיהם המיוחדים.

בדיונים משותפים של ועדת המשנה למאבק בסחר בנשים ושל הוועדה לזכויות הילד שנערכו בכנסת ה-18 נדרשו נציגי המשרדים הממשלתיים המעורבים בטיפול בקטינים בסיכון בכלל ובקטינים מנוצלים מינית באופן מסחרי בפרט לטפל בליקויים שהתגלו בעבודתם באכיפת החוק, באיתור וזיהוי של קטינים מנוצלים מינית ובטיפול בהם, וכן לפתח כלים מיוחדים לטיפול בהם ולשיקומם. כמו כן התבקשו הגורמים המעורבים בנושא לקדם את בחינת ממדי התופעה של קטינים העוסקים בזנות בישראל ולפתח תוכניות הסברה למניעתה. בסוף הכנסת ה-18 דנה ועדת העבודה, הרווחה והבריאות של הכנסת במסגרות הטיפול בגברים (קטינים ובגירים) העוסקים בזנות.⁶ נציגת משרד הרווחה והשירותים החברתיים בדיון דיברה על התוכנית שפותחה בשירות למתבגרים, צעירות וצעירים של המשרד⁷ – תוכנית ייעודית לטיפול בנוער קצה המציעה מענה, בין היתר, לקטינים ולצעירים במעגל הזנות. בישיבת הוועדה התבקש המשרד לפעול ליישומה של התוכנית בהדרגה ולהתחיל את היישום מטיפול

³ מייק נפתלי ורוויטל בקשי (עורכים), דוח הוועדה לבחינת ניצול מיני מסחרי של קטינים בישראל, אייר תשנ"ז, 1997, עמותת "עלם", אוניברסיטת תל-אביב.

⁴ את הדוח הזמינה עו"ד יהודית קרפ, אז המשנה ליועץ המשפטי לממשלה.
⁵ הוועדה לזכויות הילד (פרוטוקול מס' 80); ועדת המשנה למאבק בסחר בנשים (פרוטוקול מס' 20), דיון בנושא: ניצול מיני מסחרי בקרב קטינים בישראל, י' בכסלו התשע"א (17 בנובמבר 2010); ועדת המשנה למאבק בסחר בנשים (פרוטוקול מס' 29); הוועדה לזכויות הילד (פרוטוקול מס' 148) דיון בנושא: ניצול מיני מסחרי וזנות של קטינים וצעירים בישראל, ב' בכסלו התשע"ב (28 בנובמבר 2011).

⁶ פרוטוקול מס' 737 מישיבת ועדת העבודה, הרווחה והבריאות בנושא "מסגרות הטיפול בגברים (קטינים ובגירים) העוסקים בזנות", י"ג בתמוז התשע"ב (03 ביולי 2012).

⁷ שם: ציפי נחשון גליק, מנהלת השירות למתבגרים, צעירות וצעירים, משרד הרווחה והשירותים החברתיים.

בבני-נוער בזנות. שר הרווחה הנוכחי מאיר כהן אישר את יישומה של התוכנית, וכיום מנסים לאתר מבנה מתאים להקמת המרחב הפתוח (ראו הסבר בפרק 3).

לפני כשנתיים יזם משרד הרווחה והשירותים החברתיים עריכת מחקר לבחינת היקף תופעת הזנות ומאפייניה בכלל וזנות קטינים בפרט, למיפוי של השירותים הניתנים לאנשים בזנות ולבחינת יעילותם. במחקר ארבעה חלקים עיקריים:

- סקר לאומי, שיבחן את היקפי תופעת הזנות ישראל;
- בחינת יעילותן של התוכניות הקיימות לסיוע ולטיפול באנשים בזנות;
- סקר עמדות הציבור בנושא זנות;
- סקירת ספרות בתחום.

עבודת המחקר טרם הושלמה. עד כה, התקבלו במסגרת תוצאות הסקר בנושא עמדות הציבור בנושא זנות; תוצאות אלו עדיין לא נדונו במשרד ולפיכך טרם פורסמו. נוסף על כך, הסתיימה העבודה על סקירת הספרות המקצועית בנושא ניצול מיני מסחרי של קטינים. כיום מתחילים עורכי המחקר להעביר שאלונים לצעירים ולבגירים העוסקים בזנות.⁸

1. מאפיינים של תופעת הניצול המיני המסחרי של קטינים בישראל

בשנים האחרונות הולכת וגוברת המודעות בקרב אנשי מקצוע המטפלים בילדים במצבי סיכון לניצול המיני המסחרי של קטינים. תופעה זו קיימת במגוון קבוצות אוכלוסייה – יהודים וערבים, חילונים ודתיים, עולים חדשים, קטינים ללא מעמד אזרחי השוהים בישראל (שב"חים ויוצאי אפריקה), להט"בים (הומואים, לסביות, טרנסג'נדרים וביסקסואליים) ועוד.

על-פי הערכות בקרב הגורמים המקצועיים, בין 20% ל-25% מהקטינים המעורבים בניצול מיני מסחרי הם בנים (חלקם בעלי זהות הומוסקסואלית וחלקם הטרוסקסואלית).⁹ על-פי הערכות של עמותת "עלם", כ-10% מכלל בני-הנוער והצעירים בזנות הם חסרי מעמד בישראל (פלסטונים, מסתננים ומבקשי המקלט).¹⁰

מאפייני התופעה שונים מאזור לאזור. בולט ההבדל בין ערי מטרופולין גדולות (תל-אבי חיפה וירושלים) לבין ערים ויישובים מרוחקים ומבודדים יותר, שם זנות הקטינים חבויה יותר, והרבה מהניצול מיני של קטינים נעשה תמורת אתנן.¹¹

גיל הקטינים במעגל הניצול המיני המסחרי הולך ויורד עם השנים. במחקרים בארץ ובעולם נמצא כי הגיל הממוצע של כניסה לזנות הוא 13–14 (כלומר מתחת לגיל ההסכמה לקיום יחסי מין על-פי חוק), מוכרים מקרים שבהם קטינים בני 11–12 נוצלו מינית מסחרית.

⁸ ציפי נחשון-גליק, מנהלת השירות למתבגרים, צעירות וצעירים, אגף תקון במשרד הרווחה והשירותים החברתיים, שיחת טלפון, 17 ביולי 2013.

⁹ ציפי נחשון-גליק, מנהלת השירות למתבגרים, צעירות וצעירים – אגף תקון במשרד הרווחה והשירותים החברתיים, פגישה, 8 ביולי 2013; שיחת טלפון, 17 ביולי 2013; רעות גיא, מנהלת במטה תחום קצה ותחום נערות, עמותת עלם, דוא"ל, 21 ביולי 2013; רלי קצב, מנהלת תחום קצה ותחום נערות, "עלם" – עמותה למען נוער במצבי סיכון ומצוקה, דיון בוועדת העבודה, הרווחה והבריאות בנושא "מסגרות הטיפול בגברים (קטינים ובגירים) העוסקים בזנות", פרוטוקול מס' 3,737, 3 ביולי 2012.

¹⁰ רעות גיא, מנהלת במטה תחום קצה ותחום נערות בעמותת "עלם", דוא"ל, 21 ביולי 2013.

¹¹ שם.

בקרב אנשי מקצוע יש הסכמה שלתופעת הזנות בקרב צעירים יש קשר הדוק להתעללות מינית, הזנחה, בעיות בבית-הספר, מעמד חברתי-כלכלי נמוך, חברות בקבוצות שוליים עברייניות, חוסר מקלט בטוח וחיים ברחוב. חוקרים סבורים כי בעבור ילדים ונוער שבאים מרקע של התעללות, זנות היא אמצעי הישרדות.¹²

בני נוער במעגל הזנות נתונים במצוקה נפשית, חברתית וכלכלית. רובם נשרו ממערכת החינוך ורבים מהם גרים ברחוב; כולם חשופים לאלימות ולהתעללות. רוב הקטינים שמנוצלים למטרות זנות מתנסים בשימוש בסמים, אך הם אינם מכורים לסמים. הזנות היא אסטרטגיית הישרדות, ורק בשלב מאוחר יותר, לאחר כמה שנים, עלולה להיווצר התמכרות לסמים, כאסטרטגיית הישרדות נוספת.¹³

נוסף על זנות על רקע של מצוקה קשה, יש עדויות על תופעה חדשה של **זנות מזדמנת**, הקיימת כיום גם בקרב מתבגרים ומתבגרות ממשפחות נורמטיביות, שאינם נעדרים ממערכת החינוך ותפקודם בחיי היום-יום עדיין אינו מלמד על מצוקה. צעירים אלו מנוצלים מינית בשל רצונם להרוויח כסף לקניית מותגי ביגוד ומוצרי צריכה אחרים או לרכוש מעמד חברתי. הם אינם משייכים את עצמם למעגל הזנות ואף אינם רואים עצמם מנוצלים מינית אלא להפך – לעתים הם חושבים שהם השולטים במצב וקובעים את התנאים בו.

רשת האינטרנט היא כיום מהזירות המרכזיות לניצול מיני מסחרי של קטינים. מופצים בה מידע ופרסומים על האפשרות לקיום יחסי מין עם קטינים וכן חומרים פורנוגרפיים. יש גם מידע על ניצול מיני מסחרי של קטינים באמצעות האינטרנט – מקרים שבהם הקטינים מקיימים יחסים בעלי אופי מיני (ללא מגע) ישירות מהבית. לגורמים המקצועיים ידוע על קטינים שבאמצעות מצלמה אינטרנטית מקיימים "יחסי מין וירטואליים", והחיוב הכספי של הלקוחות נעשה בכרטיס אשראי דרך האינטרנט.¹⁴ לטענת גורמי מקצוע, הקטינים העוסקים בזנות מזדמנת אינם מבינים את משמעות מעשיהם. בתחילה זנות מזדמנת נתפסת כאירוע חד-פעמי או כמעשה זמני, לצורך סיפוק צרכים כספיים או חברתיים מידיים, אך בתוך זמן קצר עלול להיווצר ניתוק חברתי של קטינים אלו מקבוצת בני גילם הנורמטיבית וממשפחותיהם, וכניסתם למעגל הזנות עשויה להפוך לדבר של קבע.

כפי שהוצג לעיל, ישנם מאפיינים רבים של תופעת הניצול המיני המסחרי של קטינים. המצב מחייב הכרה של הגורמים המטפלים את מורכבות התופעה, את מאפייניה של והשתנותה לאורך השנים על מנת לאתר את הקטינים הנפגעים ולהעניק להם את הטיפול המתאים.

לעתים הגורמים המטפלים בנוער בסיכון אינם מזהים את תופעת הניצול המיני המסחרי של קטינים על אף קיום סממנים לכך בשל התייחסות להגדרה המצומצמת של תופעת הזנות. למשל, ישנם הסבורים כי כאשר קטינים מקיימים יחסי מין תמורת טובות הנאה ולא תרומת כסף, לא ניתן לדבר על זה במונחים של זנות.¹⁵ דוגמה לכך ניתן למצוא במחקר שנערך ב-2010 ובדק תפיסות בשירותי הרווחה ביחס לזנות

---

¹² דורית פרידמן ונחמה דיוויס-כהן, "מה יותר נכון לומר? ילדים מעורבים בזנות או ילדים עוסקים בזנות", חומר של פרויקט "ערים בלילה", עמותת "עלם", נשלח בדוא"ל, 1 בנובמבר 2010.

¹³ "ערים בלילה" – תוכנית טיפולית-שיקומית למען בני נוער הנתונים לניצול מיני מסחרי, דפי מידע, נשלחו בדוא"ל, 1 בנובמבר 2010.

¹⁴ הכוונה לפעילות בעלת אופי ותוכן מיני ללא מגע המתבצעת באמצעות רשת האינטרנט.

¹⁵ ציפי נחשון גליק, מנהלת השירות למתבגרים, צעירות וצעירים – אגף תקון במשרד הרווחה והשירותים החברתיים, פגישה, 8 ביולי 2013.

ונערות בזנות.¹⁶ במחקר עלה כי "לתפיסתן של העובדות, אין נערות שהן זונות ואין בנמצא, או לפחות בסביבת העובדות שרואינו, נערות בזנות".¹⁷ על-פי עורכת המחקר "מצבן של רוב רובן של הנערות המגיעות ליחידות לנערה עמום יותר ומתקיימים אצלן רק חלק מן הפרמטרים המוגדרים זנות. כאשר התמונה אינה מובהקת והנערות אינן מצהירות על מעורבותן בזנות, העובדות נמנעות מתיוג הגדרתן כזונות ומתייחסות אליהן כאל נערות במצוקה הסובלות מסימפטומים שונים המאפיינים מצוקה". עורכת המחקר סבורה כי "העדר הגדרה ברורה לזנות קטינות וההנגדה בינן לבין זנות נשים מסבירה, ולו באופן חלקי, את טעות העובדות כי אין נערות בזנות".¹⁸

לפי הספרות המקצועית ולפי אנשי מקצוע המטפלים בתחום, תופעת ניצול הקטינים למטרות זנות היא תופעה חבויה בעלת פנים רבות, ולכן קשה לאתר את הקטינים שהם קורבנות התופעה וגם לפעול לשם אכיפה וענישה של המעורבים בניצול מיני מסחרי של קטינים.

להלן הזירות העיקריות שבהן מתרחשת תופעת הניצול המיני המסחרי של קטינים :

- זירות סגורות, בעיקר דירות דיסקרטיות, מועדונים, ספא ;
- זירות זנות באינטרנט : ברשתות חברתיות, באתרי פורנו ובאפליקציות לשירותי מין ;
- זנות קטינים ברחובות ; מוכרים מקרים לא מועטים כאלה ;¹⁹
- לאחרונה גילו בעמותת "עלם" גם זנות פרטית בהזמנות, בעיקר בתל-אביב ובאילת – מתן שירותי מין באמצעות חברות פרטיות עם שירותי הסעות צמודים ושמירה.²⁰

2. נתונים על קטינים שהם קורבנות ניצול מיני מסחרי בישראל

בידי הגורמים המקצועיים (משרדים ממשלתיים וארגונים של המגזר השלישי) אין כיום מידע מדויק על היקף התופעה של קטינים הנתונים לניצול מיני מסחרי. בעמותת "עלם" מעריכים כי מדובר באלפי נערים ונערות העוסקים בזנות בישראל.²¹ במשרד הרווחה מתקשים לאמוד את היקף התופעה וממתינים לתוצאות המחקר בנושא, שכאמור נערך בימים אלה ביוזמת המשרד.²²

בידי הגורמים המקצועיים יש אומדנים והערכות בלבד לגבי התופעה, והנתונים על נערים ונערות המנוצלים מינית באופן מסחרי מתבססים רק על נתונים על נערים ונערות המוכרים לגורמי הרווחה ולארגוני המגזר השלישי המפעילים תוכניות איתור, זיהוי וטיפול בבני-נוער בסיכון.

---

¹⁶ רעות לוגסי, "תפיסות של "עובדות נערה" בשירותי הרווחה ביחס לזנות ונערות בזנות", עבודת מסטר בבית-הספר לעבודה סוציאלית של אוניברסיטת תל-אביב, אוקטובר 2010. המחקר נערך בקרב 15 עובדות סוציאליות העובדות ליחידות לנערה בשירותי הרווחה ברחבי הארץ.

¹⁷ שם.

¹⁸ שם.

¹⁹ סיור עם מתנדבי עמותות הפועלות באזור התחנה המרכזית הישנה בתל-אביב למען ילדים ובני נוער בסיכון, ינואר 2011 ; סיור בניידת לילה לאיתור קטינים בזנות של עמותת "עלם" בחיפה, יוני 2011.

²⁰ רעות גיא, מנהלת במטה תחום קצה ותחום נערות, עמותת עלם, דוא"ל, 21 ביולי 2013.

²¹ עמותת עלם, [דוח פעילות לשנת 2012](#).

²² ציפי נחשון-גליק, מנהלת השירות למתבגרים, צעירות וצעירים – אגף תקון במשרד הרווחה והשירותים החברתיים, שיחת טלפון, 17 ביולי 2013.

להלן כמה נתונים על קטינים, קטינות וצעירים המוכרים לגורמי הרווחה והטיפול שפועלים כיום לזיהוי ולמיגור התופעה: על-פי נתוני משרד הרווחה משנת 2011, בשנה זו היו ברישומיהם ובטיפולם של גורמים אלו כ-280 בני-נוער וצעירים²³ המנוצלים למטרות זנות לפי הפירוט שלהלן:

טבלה 1: נערים ונערות מנוצלים מינית מסחרית המוכרים בשירות למתבגרים, צעירות וצעירים של משרד הרווחה והשירותים החברתיים, 2011 ²⁴		
נערים	נערות	
101	183	הימצאות בזנות
98	169	באופן מזדמן
3	14	באופן קבוע

לפי מיפוי שערכו אנשי עמותת "עלם" בפרויקטים המסייעים לבני נוער בזנות בערים חיפה תל אביב ומדינות אחר הגיעו אל העמותה מרשויות מקומיות שונות בארץ, בשנת 2012 אותרו כ-280 בני נוער בזנות. בשנת 2011 דיווחו בעמותה על כ-620 בני נוער בזנות שאותרו במסגרת פרויקטים שונים שהעמותה מפעילה. ב"עלם" מדגישים כי מספרים אלו אינם מעידים על התופעה בכללותה במדינת ישראל.²⁵

בפרויקטים שונים של "עלם" מאותרים קטינים במעגל הזנות: ב-2012 במסגרת פרויקט "בית אמיתי" (מרחב נשי לנערות ולצעירות שחוו אלימות מינית) אותרו כ-15 נערות המנוצלות מינית באופן מסחרי; פרויקט "שתים" עוסק באיתור נערות וצעירות על רצף מצבי הזנות; הפרויקט פועל בחבל מודיעין ומטופלות בו 12 נערות וצעירות (85% מהן קטינות); במסגרת הפרויקט "כתובת רחוב" (הפעלה של 15 ניידות ב-19 רשויות מקומיות בארץ לטיפול בנערים ובצעירים המשוטטים ברחובות) אותרו כ-80 נערות ונערים העוסקים בזנות. גם במסגרת הפרויקט "מגדלור" לנוער עולה אותרו כמה קטינים (פחות מ-20 במספר) המנוצלים מינית באופן מסחרי.²⁶ תיתכן חפיפה בין נתונים שהתקבלו מפרויקטים שונים.

עמותת "עלם" ומשרד הרווחה והשירותים החברתיים מפעילים פרויקט "ערים בלילה" לאיתור וזיהוי של קטינים בזנות. הפרויקט התחיל בעיר תל-אביב, בשנת 2001, משנת 2008 הורחבה התוכנית לחיפה כחלק מהתוכנית הבין-משרדית לטיפול בנשים ונערות בזנות, ומשנת 2012 התחיל פעילות הפרויקט גם באילת. באמצעות הפרויקט מאותרים מאות קטינים המנוצלים מינית באופן מסחרי. הפרויקט "ערים בלילה" הינו הפרויקט המרכזי לאיתור וזיהוי של קטינים בזנות. ואולם, עדיין מדובר בטיפול מצומצם שאינו עונה על כל הצרכים של הקבוצה המדוברת. במהלך 2012 אותרו וזוהו במסגרת הפרויקט (בערים תל-אביב, חיפה ואילת) 210 נערים, נערות וצעירים, כמעט כולם נמצאים במעגל הזנות, לפי המאפיינים האלה:

²³ השירות למתבגרים, צעירות וצעירים של משרד הרווחה מטפל בבני נוער, צעירים וצעירות בגילאי 13-24.

²⁴ משרד הרווחה והשירותים החברתיים, בני נוער וצעירים בניתוק או מעורבים בפלילים, סקירת השירותים החברתיים 2011, פורסם ב-2012.

בסקירת השירותים החברתיים משנת 2010, שפורסמה ב-2011, פורסם רק נתון על נערות המנוצלות מינית באופן מסחרי (באותה השנה היו מוכרות 342 נערות בזנות), לא פורסם נתון נפרד על נערים בזנות.

²⁵ רעות גיא, מנהלת במטה תחום קצה ותחום נערות, עמותת עלם, דוא"ל, 21 ביולי 2013.

²⁶ עמותת "עלם", דוח פעילות לשנת 2012.

על-פי נתונים משנת 2012 של עמותת "עלם", כ-8,000 נערים ונערות בישראל נמצאים במצבי סיכון קיצוני - מצב מסכן חיים: מדובר בנערים ונערות חסרי קורת גג שנשרו ממערכת החינוך, והם מנותקים ממשפחותיהם ומהחברה, מעורבים בעבריינות והרס עצמי, מופקרות מינית ושימוש בסמים.

טבלה 2: נערים ונערות מנוצלים מיניית באופן מסחרי שאותרו במסגרת התוכנית "ערים בלילה" – תוכנית לבני נוער ולצעירים המעורבים בזנות, 2012²⁷

אוכלוסייה	תל אביב	חיפה	אילת
התפלגות לפי מין			
נערים	37%	5%	---
נערות	52%	93%	100%
טרנסג'נדרים	11%	2%	---
התפלגות לפי גיל			
בני 12–14	---	5%	---
בני 14–18	8%	63%	23%
בני יותר מ-18	92%	32%	77%
התפלגות לפי מוצא			
ישראלים ותיקים	70%	38%	30%
יוצאי חבר המדינות	14%	16%	70%
ערבים	8% (בנוסף, 1% - חברה דרוזית)	29%	---
יוצאי אתיופיה	1%	16%	---
חסרי מעמד	0.02%	1%	---
לא ידוע	7.5%	---	---
סה"כ (מספר)	89	77	44

במסגרת הטיפול של המשרד בבני נוער הומואים, לסביות, טרנסג'נדרים וביסקסואלים מופעל בתל-אביב מרכז "בית דרור".²⁸ המרכז מופעל על ידי עמותת "אותות". כשליש מבני הנוער ששהו ב"בית דרור" תקופה כלשהי בשנת 2012 (כ-50 בני נוער) דיווחו על ניצול למטרות זנות.²⁹

2.1 ניצול מיני מסחרי של קטינים השוהים בישראל ללא מעמד אזרחי

כאמור, על-פי עמותת "עלם", כ-10% מכלל בני הנוער והצעירים בזנות שפגשו פעילי העמותה, הינם חסרי מעמד בישראל (פלסטינאים, מסתננים ומבקשי המקלט).³⁰

גב' אליאן חדד, מתאמת רווחה בין הרשות הפלסטינית למוסדות בישראל מטעם המינהל האזרחי, ציינה כי מוכרים לה מקרים אחדים של ניצול מיני מסחרי של קטינים פלסטינים. לטענתה, לא מדובר בתופעת סחר, אלא בכמה מקרים של קטינים שהם שוהים בלתי חוקיים, מבקשי נדבות בצמתים, אשר מידרדרים ומנוצלים למטרות מין. כמו כן, ייתכן שתופעת הניצול המיני המסחרי באוכלוסייה זו קיימת בקרב נערים וצעירים הומוסקסואלים, אשר המיניות שלהם אינה יכולה לבוא לידי ביטוי בחברה הפלסטינית מטעמי תרבות, והם בורחים מהבית. בישראל הם נכנסים למעגל הזנות.³¹ יצוין כי המתאמת

²⁷ עמותת עלם, [דוח פעילות לשנת 2012](#).

²⁸ מופעל על-ידי עמותת "אותות".

²⁹ רועי מצר, מנהל תחום טיפול, עמותת "אותות", שיחת טלפון, 17 ביולי 2013; אתר האינטרנט של [בית דרור](#), כניסה אחרונה: 17 ביולי 2013.

³⁰ רעות גיא, מנהלת במטה תחום קצה ותחום נערות, עמותת "עלם", דוא"ל, 21 ביולי 2013.

³¹ אליאן חדד, מתאמת רווחה בין הרשות הפלסטינית לבין המוסדות בישראל מטעם המינהל האזרחי, שיחת טלפון, 17 ביולי 2013.

מטפלת במקרים שמגיעים אליה מגורמי משטרה, גורמי רווחה או עמותות. קטינים מנוצלים מינית, וכל שכן מי שאין להם אישור שהייה בישראל, נמנעים מלפנות ביוזמתם לקבלת סיוע ומחפשים דרכים להסתתר מהרשויות.

מדיניות ישראל בכל הנוגע לקטינים פלסטינים ששוהים בישראל שלא כחוק היא להחזירם לשטחי הרשות ולהודיע על כך לשירותי הרווחה של הרשות. עם זאת, כאשר נשקפת סכנה לחיי קטיין הוא עובר לטיפולם של שירותי הרווחה במדינת ישראל.³²

3. הטיפול בתופעת הניצול המיני המסחרי של קטינים

הטיפול בתופעת הניצול המיני המסחרי של קטינים נחלק לטיפול מונע (הסברה); לטיפול בנפגעים מהתופעה (זיהוי, איתור, טיפול רפואי, טיפול שירותי הרווחה) ולטיפול בפוגעים (אכיפה וטיפול משפטי במעורבים בניצול מיני מסחרי של קטינים).

הגופים הממשלתיים העיקריים שמטפלים בתופעת הניצול המיני המסחרי של קטינים הם **משרד הרווחה והשירותים החברתיים** (באמצעות שירותים הניתנים לבני נוער בסיכון באגפים שונים של המשרד – חסות הנוער, שירות למתבגרים, צעירות וצעירים); **הרשויות מקומיות** (הפועלות באמצעות מימון פעילות העמותות בתחום ובאמצעות פקידי סעד לחוק הנוער); **משרד הבריאות** (באמצעות הלשכות לבריאות הנפש, חדרי המיון בבתי-החולים והמרפאות הניידות); **משרד החינוך** (האחראי לטיפול מונע ולהסברה על התנהגויות סיכון); **המשרד לביטחון פנים** (באמצעות משטרת ישראל, הממונה על אכיפת החוקים האוסרים זנות והתופעות הנלוות לזנות בקרב הקטינים); **משרד המשפטים** (משרד מטה בכל הקשור למאבק בסחר בבני-אדם ובתופעת הזנות); **פרקליטות** (קביעת מדיניות האכיפה והעמידה לדין של המעורבים בניצול מיני מסחרי של קטינים).

ארגונים חברתיים המסיעים לנמצאים במעגל זנות מהווים חלק מהותי בפעילות למיגור התופעה ולצמצום נזקה. עיקרי הפעילות של הארגונים הם: איתור וזיהוי קורבנות, מתן תמיכה וסיוע, קידום הסברה באוכלוסייה הכללית על התופעה.

• הצוות הבין-משרדי הקבוע שדן בנושא זנות בישראל³³

בפברואר 2011 הוצג בוועדת המשנה למאבק בסחר בנשים דוח הצוות הבין-משרדי **לבחינת פעולות בהתאם לשינויים אפשריים בדפוסי הסחר בבני-אדם למטרות זנות ועבירות נלוות**. הצוות הבין-משרדי, שפעל בראשות מר אליעזר רוזנבאום, המשנה למנכ"ל המשרד לביטחון הפנים, מונה על-ידי ועדת המנכ"לים הקבועה לעניין המאבק בסחר בבני-אדם, ופעלו בו נציגים של משרדים ממשלתיים הנוגעים בדבר³⁴ וארגונים לא ממשלתיים הפועלים למיגור תופעת סחר בבני-אדם והזנות.³⁵

³² הנ"ל, שיחת טלפון, 22 בנובמבר 2011.

³³ אם לא יצוין אחרת המידע התקבל מד"ר מירב שמואלי, עו"ד, מתאמת בין-משרדית בנושא המאבק בסחר בבני-אדם ויושבת-ראש הצוות הבין-משרדי הקבוע לקידום פעילות משולבת לשיפור הטיפול בסחר לזנות ועבירות נלוות, מכתב, 17 ביולי 2013.

³⁴ המשרד לביטחון פנים ומשטרת ישראל, הפרקליטות, משרד המשפטים, משרד הבריאות, משרד החינוך, משרד הרווחה והשירותים החברתיים, משרד החוץ, משרד הפנים משרד ראש הממשלה (הרשות לקידום מעמד האישה).

³⁵ עמותת "עלם" לבני נוער בסיכון, מוקד לסיוע לעובדים זרים, "אישה לאישה – מרכז פמיניסטי חיפה", מכון "תודעה".

מטרתו של הצוות הייתה לבחון את השינויים בדפוסי הסחר למטרות זנות והעבירות הנלוות לו. הצוות בחן גם את התופעות הקשורות בזנות שאיננה מוגדרת סחר בבני-אדם, לנוכח התפיסה שסחר בבני-אדם צומח על רקע של תעשיית זנות משגשגת ושההתמודדות עמו מצריכה התייחסות לתופעת הזנות בכללותה.

אחת ההמלצות של הצוות הייתה להקים צוות קבוע שידון בזנות: "מומלץ להקים צוות בין-משרדי שבו יהיו חברים נציגי המשרד לביטחון הפנים, משטרת ישראל, משרד המשפטים, משרד הרווחה והשירותים החברתיים, משרד הפנים, משרד הבריאות ומשרד החינוך ושאליו יוזמנו ארגוני סיוע רלוונטיים וכן אורחים אחרים לפי צורך, לרבות נציגי ממשלה... תפקיד הצוות – קידום פעילות משולבת לשיפור הטיפול בסחר לזנות ועבירות נלוות. צוות זה יעסוק גם בנושא זנות בקרב קטינים".³⁶

הצוות הקבוע זה הוקם ב-2012, והוא פועל בראשותה של עו"ד ד"ר מירב שמואלי, המתאמת הבין-משרדית בנושא המאבק בסחר בבני-אדם ממשרד המשפטים. חברי הצוות הקבועים הם נציגי המשרד לביטחון הפנים ומשטרת ישראל, משרד הפנים, משרד הרווחה והשירותים החברתיים, משרד הבריאות ומשרד המשפטים, אולם מוזמנים אליו גורמים העשויים לסייע לו בעבודתו, ובהם ארגוני סיוע, אנשי אקדמיה, נציגי רשויות מקומיות, עיתונאים, נשים ואנשים המצויים בזנות (ככל שהם מסכימים לדבר עם הצוות). יושבת-ראש הצוות מדגישה כי "כשמדובר בתופעת הזנות, שהיא ברובה חבויה, ושבה אין תמריץ להיחשף (לא למנצלים ולא למנוצלים), ישנו קושי להגיע לנתונים, ומכאן החשיבות שבהצלבת מידע מכמה שיותר מקורות".³⁷ הצוות דן בכל ההיבטים של תופעת הזנות ושל תופעות המשיקות לה: זנות בגירים וזנות קטינים; זנות גברים וזנות של טרנסגינדרים; זנות בקרב אוכלוסיות זרות; האינטרנט כזירת זנות; "קניית" כלות; מועדוני חשפנות; זנות בפריפריה; מעורבות של גורמים פרטיים כגון מוניות ובתי-מלון בתעשיית הזנות. יש חפיפה בין נושאים; רשימה הנושאים אינה סגורה וכל אחד מחברי הצוות מוזמן להציע נושאים לדיון.

עד כה התכנס הצוות לארבע ישיבות. בישיבה ראשונה דן צוות בנושא זנות קטינים. ממצאי עבודת הצוות והמלצותיו טרם פורסמו.³⁸

3.1 זיהוי ואיתור של קטינים מנוצלים מינית מסחרית והטיפול בהם

קטינים במעגל הזנות נמנעים מלהגיע אל הגורמים המטפלים, בעיקר בשל בושה וחשש ואי-אמון במבוגרים וברשויות; יש צורך לאתר ולזהות קטינים אלה ולשכנע אותם להגיע לטיפול ("לחזור" אחריהם).

משרד הרווחה והשירותים החברתיים מרכז את נושא הטיפול והאיתור קטינים בזנות. המשרד משתף פעולה עם גופים העוסקים באיתור קטינים בזנות בפרט וקטינים בסיכון בכלל ובטיפול בהם ומשתתף במימונם: עמותת "עלם", עמותת "אשלים" מיסודו של הגיונט, עמותת להט"ב – לסביות, הומואים,

³⁶ דו"ח הצוות הבין-משרדי לבחינת פעולות בהתאם לשינויים אפשריים בדפוסי הסחר בבני אדם למטרות זנות ועבירות נלוות". סוכם ונשלח לממ"מ על-ידי עו"ד ד"ר מירב שמואלי, מתאמת בין-משרדית בנושא המאבק בסחר בבני-אדם ויושבת-ראש הצוות הבין-משרדי הקבוע בנושא זנות בישראל, 17 ביולי 2013.

³⁷ ד"ר מירב שמואלי, עו"ד, מתאמת בין-משרדית בנושא המאבק בסחר בבני-אדם ויושבת-ראש הצוות הבין-משרדי הקבוע בנושא זנות בישראל, מכתב, 17 ביולי 2013.

³⁸ שם; הנ"ל, שיחת טלפון, 14 ביולי 2013.

טרנסג'נדרים וביסקסואלים ועמותת "אותות", וכן עם המחלקות לשירותים חברתיים ברשויות המקומיות.

הטיפול בקטינים מנוצלים מינית ניתן במסגרות הטיפול בבני הנוער במצבי סיכון ומצוקה קיצוניים ונתון באחריותם של כמה שירותים של אגף תקון של משרד הרווחה: השירות למתבגרים, צעירות וצעירים ורשות חסות הנוער. במסגרות נעולים של חסות הנוער יש המתנה שלעיתים נמשכת כמה חודשים. נוסף על כך, לא תמיד מסגרות ההשמה החוץ-ביתיות מתאימות לקטינים מנוצלים מינית מסחרית, בשל המאפיינים שלהם.³⁹ באופן כללי, ב-20% עד 30% מן המקרים קטינים ששוהים במסגרת עוברים למסגרת אחרת, ולפעמים הם אף עוזבים את המסגרת ונפגעים לרוב.⁴⁰ היעדר קורת גג עבור אוכלוסיית קטינים מנוצלים מינית מקשה על מתן ליווי טיפולי מתאים.⁴¹

חסרים כיום מענים ייעודיים לבנים בזנות, ומורגש מחסור גם במענים לבנות.⁴² על פי הגורמים המקצועיים בתחום קיים צורך במענה הוליסטי לכלל הצרכים המורכבים של בני נוער בזנות ויש צורך בהכשרה של אנשי מקצוע לעבודה עם אוכלוסייה זו.⁴³

יצוין כי **כיום חסרים עובדים סוציאליים בתחום הנוער בסיכון**. כיום עובדים ברשויות כ-440 עובדים סוציאליים בכ-315 תקנים (כלומר חלק מהעובדים עובדים במשרה חלקית). המחסור מורגש בכל הרשויות ובכל המגזרים.⁴⁴

להלן עיקרי הפעילות בתחום האיתור והזיהוי, הטיפול בקטינים מנוצלים מינית מסחרית.

• **תוכנית בין-משרדית לטיפול בנערות, צעירות ונשים במעגל הזנות ופרויקט "ערים בלילה" לבני-נוער בזנות**

מאז שנת 2007 פועלת תוכנית בין-משרדית לטיפול בנערות, צעירות ונשים במעגל הזנות. מטרת התוכנית הן לאתר נשים העוסקות בזנות, לסייע להן לצאת ממעגל הזנות ולתת מענה על צורכיהן המיוחדים בכל הקשור לתהליך השיקום הפיזי והנפשי, ההבראה, הגמילה מסמים והחזרה לקהילה.⁴⁵ במסגרת התוכנית פותחו כלים ייעודיים לטיפול בצעירות ובנשים במעגל הזנות.

כיום מפעיל את התוכנית משרד הרווחה והשירותים החברתיים, באמצעות הרשויות המקומיות חיפה, תל-אביב, באר שבע ואילת. בתוכנית יש רצף של שירותי טיפול ושיקום, כגון דירות חירום, הוסטלים ומרכז יום וקו סיוע טלפוני. שירותים אלה מיועדים לצעירות ולנשים מעל גיל 18, לפיכך לא נפרט אותם במסמך זה.

³⁹ רלי קצב, אחראית תחום הקצה בעמותת "עלם", שיחת טלפון, 9 ביולי 2013.

⁴⁰ ציפי נחשון גליק, מנהלת השירות למתבגרים, צעירות וצעירים – אגף תקון במשרד הרווחה והשירותים החברתיים, שיחת טלפון, 23 בנובמבר 2011.

⁴¹ רעות גיא, מנהלת במטה, תחום קצה ותחום נערות בעמותת "עלם", דוא"ל, 21 ביולי 2013.

⁴² ציפי נחשון גליק, מנהלת השירות למתבגרים, צעירות וצעירים – אגף תקון במשרד הרווחה והשירותים החברתיים, שיחת טלפון, 17 ביולי 2013.

⁴³ רעות גיא, מנהלת במטה תחום קצה ותחום נערות בעמותת "עלם", דוא"ל, 21 ביולי 2013.

⁴⁴ ציפי נחשון גליק, מנהלת השירות למתבגרים, צעירות וצעירים – אגף תקון במשרד הרווחה והשירותים החברתיים, שיחת טלפון, 17 ביולי 2013.

⁴⁵ הממשלה מקצה תקציב לתוכנית באמצעות כמה משרדים: משרד הרווחה, משרד הבריאות, משרד החינוך והרשות לקידום מעמד האישה במשרד ראש הממשלה. בתחילת דרכה של התוכנית היה תקציבה 15 מיליון ש"ח בשנה. עם השנים קוצץ התקציב, ובשנת 2011 הוא היה כ-7 מיליון ש"ח; ציפי נחשון-גליק, מנהלת השירות למתבגרים, צעירות וצעירים – אגף תקון במשרד הרווחה והשירותים החברתיים, שיחת טלפון, 23 בנובמבר 2011.

התוכנית היחידה שפועלת במסגרת התוכנית הבין-משרדית ומיועדת לבני נוער היא התוכנית "ערים בלילה" שיזמה עמותת "עלם". מטרת התוכנית הן איתור קטינים וצעירים במעגל הזנות והטיפול בהם; הפחתת נזק רגשי ופיזי; סגור ומיצוי זכויות; יצירת אימון במבוגר ומתן חלופות לעולם הזנות, כדי לאפשר יציאה הדרגתית ממנו. כאמור, התוכנית פועלת בתל אביב, בחיפה ובאילת. במסגרת התוכנית פועלים שני מרכזים בתל-אביב ובחיפה (באילת מדובר בעיקר על עבודת איתור) המספקים שירותים בסיסים כמו ביגוד, מזון, מקלחת, וכן תמיכה נפשית ועזרה רפואית. בתוכנית יש פרויקט ליווי אישי, ובמסגרתו מתנדבים משמשים חונכים לבני הנוער ולצעירים והצעירות. בנוסף, לעבודת איתור של בני נוער המעורבים בזנות בשטח, עבודת איתור נעשית גם בזירה האינטרנטית.⁴⁶ התוכנית מופעלת באמצעות עובדות סוציאליות ומתנדבים, המסיירים וירטואלית ופיזית במוקדי הפעילות של נערות וצעירות העוסקות בזנות.

משרד הרווחה, המוסד לביטוח לאומי (הקרן לילדים ולבני נוער בסיכון) ועמותת "עלם" נושאים בעלות התוכנית.⁴⁷

בנוסף לפעילות לאיתור בנוער בזנות ברחובות, אנשי התוכנית עובדים לאיתור האינטרנטי של זירות זנות ושל קטינים הנמצאים בהן. לדברי הגב' רעות גיא, מנהלת במטה תחום קצה ותחום נערות של "עלם", "הנוכחות בזירה האינטרנטית היא הכרחית הן לעבודת איתור והן ליצירת קשר עם בני נוער שבהרבה מן המקרים הם בעלי חשבון פייסבוק אבל חסרי טלפון או אמצעי התקשורת אחר. דרך האינטרנט אפשר ללמוד הרבה על חייהם, תחומי העניין, רישות חברתי, מצבי רוח ועוד. לשמור על קשר זמין נגיש וחביב על בני נוער. שילוב בין איתור ברחוב יחד עם איתור אינטרנטי נמצא כאפקטיבי ביותר לעבודה עם אוכלוסייה זו".⁴⁸

לאור העובדה כי הזנות מתקיימת בכל חלקי הארץ ובכל השכבות בחברה בישראל ולא רק בערים הגדולות, ולאור הצורך במענה מידי ב"עלם" ממליצים על הקמת קו סיוע אינטרנטי, אשר יספק מידע, מענה רגשי ומענה מידי, ויועיל לאיתור התופעה.⁴⁹

• מענה לקטינים מקבוצת הלהט"בים

⁴⁶ עמותת "עלם", [דוח פעילות לשנת 2012](#).

על-פי נתונים משנת 2012 של עמותת "עלם", כ-8,000 נערים ונערות בישראל נמצאים במצבי סיכון קיצוני - מצב מסכן חיים: מדובר בנערים ונערות חסרי קורת גג שנשרו ממערכת החינוך, והם מנותקים ממשפחותיהם ומהחברה, מעורבים בעבריינות והרס עצמי, מופקרות מינית ושימוש בסמים.

⁴⁷ ציפי נחשון-גליק, מנהלת השירות למתבגרים, צעירות וצעירים במשרד הרווחה והשירותים החברתיים, שיחה, 17 ביולי 2013: חלק של משרד הרווחה במימון התוכנית: התוכנית בתל-אביב ובחיפה תוקצבה בכ-280,000 ש"ח בשנה בכל עיר, והתוכנית באילת תוקצבה בכ-150,000 ש"ח בשנה; במשרד הרווחה מציינים כי השנה ירד תקצוב התוכנית בכ-10%. התוכנית באילת מתוקצבת מהתקציב של השירות למתבגרים, צעירות וצעירים ולא במסגרת התוכנית הבין-משרדית לטיפול בנשים, בנערות ובצעירות בזנות, במסגרתה מתוקצבת פעילות התוכנית בתל-אביב ובחיפה.

רעות גיא, מנהלת במטה תחום קצה ותחום נערות בעמותת "עלם", דוא"ל, 24 ביולי 2013: חלק של עמותת "עלם" במימון התוכנית: תקציב התוכנית בתל-אביב הוא כ-340,000 ש"ח, בחיפה – כ-100,000 ש"ח ובאילת – כ-30,000 ש"ח.

דורלי לבנסארט, מנהלת הקרן לילדים ולבני נוער בסיכון, המוסד לביטוח לאומי, שיחת טלפון, 28 ביולי 2013: חלק של המוסד לביטוח לאומי במימון התוכנית: ב-2007 המוסד לביטוח לאומי חתם על ההסכם עם מפעילים התוכנית בדבר תקצוב התוכנית בשנים 2008–2010. בפועל, תקצוב הפרויקט בתל-אביב (200,000 ש"ח לשנתיים) התחיל ב-2008. תקצוב התוכנית בחיפה (150,000 ש"ח לשנתיים) התחיל מאוחר יותר, לאחר פתיחת התוכנית בחיפה (לאחר 2008). תקצוב התוכנית באילת התחיל ב-2012 עם פתיחתה של התוכנית בעיר זאת (150,000 ש"ח לשנתיים). כיום המוסד לביטוח לאומי עובד בשיתוף עם מפעילי התוכנית "ערים בלילה" על המשך תקצוב הפעילות לאיתור קטינים בזנות באילת.

⁴⁸ רעות גיא, מנהלת במטה תחום קצה ותחום נערות, עמותת "עלם", דוא"ל, 21 ביולי 2013.

⁴⁹ שם.

עמותת "אותות" מפעילה את "בית דרור" בתל-אביב, בשיתוף משרד הרווחה והשירותים החברתיים (רשות חסות הנוער). מסגרת זו מיועדת לבני נוער בני 14–19 הומוסקסואלים, לסביות, ביסקסואלים וטרנסגינדרים, או כאלו המתלבטים בנטייתם או זהותם המינית. בני הנוער מופנים אל "בית דרור" על-ידי השירותים המטפלים במתבגרים, שירותי החירום, קווי חירום והעמותות בקהילה ההומו-לסבית, או מגיעים ישירות, באופן עצמאי. מדובר בנערים ונערות שעזבו את ביתם בשל זהותם המינית. המסגרת ב"בית דרור" מספקת את צורכיהם הבסיסיים, ונותנת להם תמיכה וליווי לשם מציאת פתרונות ארוכי טווח בקהילה. הפרויקט פועל משנת 2002 ואפשר לקלוט בו שמונה מתבגרים בו-בזמן. מדיניות המרכז היא לקלוט מתבגרים לתקופה קצרה ככל האפשר, שישה חודשים לכל היותר. המסגרת פועלת 24 שעות ביממה, בכל ימות השנה.⁵⁰ כשליש מ-50 בני הנוער ששהו ב"בית דרור" תקופה כלשהי בשנת 2012⁵¹ סיפרו שנוצלו למטרות זנות. רועי מצר, מנהל תחום טיפול בעמותת "אותות", המפעילה את "בית דרור" מציין כי מדובר רק במקרים שבהם הנערים סיפרו שנוצלו מינית באופן מסחרי. ההערכה היא כי בפועל יש בני נוער רבים המנוצלים מינית באופן מסחרי ואינם מספרים על כך.⁵² נדרשת הרחבת המסגרת כדי שהיא תוכל לתת פתרונות גם לנערים ולצעירים שאינם מעוניינים לשהות בה אלא להגיע אליה ולקבל במקום סיוע מידי, בלי להישאר בה תקופה כלשהי.

בנוגע למענים נוספים לאוכלוסייה זאת, במשרד הרווחה והשירותים החברתיים פותחה תוכנית ייעודית למתן סיוע לטרנסגינדרים. כיום, עיריית תל-אביב, בשיתוף עם המוסד לביטוח הלאומי, מנסים לגייס תקציבים כדי לאפשר לתוכנית לצאת לדרך.⁵³

• תוכנית התערבות ייחודית לקטינים בקצה הרצף

בשמונה רשויות ברחבי הארץ מופעלת כיום תוכנית התערבות ייחודית המכוונת לקטינות על רצף הסיכון כולו. במסגרת התוכנית אותרו עשרות קטינים המנוצלים מינית מסחרית וניתן להם סיוע. התוכנית פועלת תחת פיקוח של משרד הרווחה והשירותים החברתיים (השירות למתבגרים, צעירות וצעירים) ומתקצבת על ידי משרד הרווחה ועל ידי המוסד לביטוח לאומי (קרן לילדים ונוער בסיכון). המשרד לקליטת העלייה שותף במימון התוכנית בחלק מהרשויות.⁵⁴

יצוין כי נוסף על התוכניות והפרויקטים הקיימים, במשרד הרווחה והשירותים החברתיים נענים לצרכים העולים מן השטח. למשל, ב-2011 אותרה קבוצה של 18 נערות וצעירות בקצה הרצף, מנוצלות מינית מסחרית באחת הערים בארץ, במסגרת התוכנית "מגדלור" של עמותת "עלם". המשרד אישר תקציב להפעלת דירה לקליטתן ולשיקומן.

• פעילות מטעם משרד הבריאות

⁵⁰ רועי מצר, מנהל תחום טיפול בעמותת "אותות", שיחת טלפון, 17 ביולי 2013; אתר האינטרנט של [בית דרור](#), כניסה אחרונה: 17 ביולי 2013.

⁵¹ נוסף על 50 בני הנוער ששהו ב"בית דרור" תקופה כלשהי במהלך 2012, נרשמו כ-100 פניות טלפוניות לקו החם של "בית דרור" והיו כ-190 הגעות של בני נוער לבית ללא לינה. מספר גבוה של הגעות של קטינים ללא לינה מראה על צורך בפתיחת מרכז יום לאוכלוסיית הקטינים הלהט"בים.

⁵² רועי מצר, מנהלת תחום טיפול בעמותת "אותות", שיחת טלפון, 17 ביולי 2013.

⁵³ ציפי נחשון גליק, מנהלת השירות למתבגרים, צעירות וצעירים – אגף תקון במשרד הרווחה והשירותים החברתיים, שיחה, 17 ביולי 2013.

⁵⁴ ציפי נחשון גליק, מנהלת השירות למתבגרים, צעירות וצעירים – אגף תקון במשרד הרווחה והשירותים החברתיים, שיחה, 17 ביולי 2013; 23 ביולי 2013; שרה כהן, מנהלת שירות הרווחה, המשרד לקליטת העלייה, דוא"ל, 14 ביולי 2013.

במסגרת התוכנית הבין-משרדית לטיפול בנערות, בצעירות ובנשים בזנות מפעיל משרד הבריאות שתי מרפאות ניידות, בתל-אביב ובחיפה, ואלה נותנות שירותי רפואה ראשונית אנונימיים לנמצאים במעגל הזנות.

המרפאה הניידת בתל-אביב היא שלוחה של מרפאת לוינסקי, מרפאה קהילתית אנונימית לאיתור מחלות מין ולטיפול בהן של לשכת הבריאות המחוזית בתל-אביב. לדברי עו"ס יעל גור, מנהלת המרפאה, לאנשי המרפאה בתל-אביב מוכרת תופעה של ניצול מיני מסחרי בקרב קטינים, אך במסגרת פעילות הניידות מזוהים מקרים מעטים של קטינים בזנות. מכיוון שהמרפאה אנונימית, היא אינה עוסקת ברישום פרטים אישיים כמו גיל. כאשר מזוהים בני נוער בסיכון ובני נוער בקצה הרצף הטיפולי (כגון בני נוער מעורבים בזנות), הם מופנים לגורמי הרווחה או לאנשי העמותות הפועלות בשטח.⁵⁵

• תוכנית חירום עתידית למלחמה בזנות וניצול מיני בקרב בני נוער של משרד הרווחה והשירותים החברתיים

אחת ההמלצות של הוועדה הבין-משרדית לבחינת ניצול מיני מסחרי של קטינים בישראל, שכאמור דנה בנושא זה עוד בשנת 1997, הייתה לפעול לפיתוח ולהפעלה של תוכניות מיוחדות לטיפול בתופעת הניצול המיני המסחרי של קטינים. בשנים האחרונות דנים העוסקים בתחום בצורך בגיבוש תוכנית בין-משרדית שתתמקד בקטינים הנתונים לניצול מיני מסחרי, אשר תגובה בתקציב ייעודי ותרכז את המשאבים העומדים לרשות המשרדים הנוגעים בדבר.

לפני כשנתיים גובשה בשירות למתבגרים, צעירים וצעירות של משרד הרווחה והשירותים החברתיים בראשות עו"ס ציפי גליק תוכנית מיוחדת לטיפול באוכלוסייה בקצה הרצף, ובה תוכנית מיוחדת לטיפול בקטינים הנתונים לניצול מיני מסחרי. גורמי המשרד העריכו שהתקציב שנדרש ליישום התוכנית הוא 30 מיליון ש"ח.⁵⁶ באפריל 2013 החליט שר הרווחה והשירותים החברתיים מאיר כהן להוציא אל הפועל חלק מ"תוכנית חירום למלחמה בזנות וניצול מיני בקרב בני נוער".⁵⁷ על-פי הודעת המשרד "השר נפגש עם מספר נציגי עמותות ואנשים המטפלים בתחום והורה על הקמת תוכנית מיידית למלחמה בתופעה. העלות התקציבית של התוכנית נאמדת בכ-4.5 מיליון ש"ח ותקיף את התופעה בכללותה".⁵⁸ מרכיבי התוכנית:

- הקמת מרחב פתוח שיפעל שבעה ימים בשבוע 24 שעות ביממה, ובו יתאפשר לקטינים לקבל מענה ראשוני מידי, ארוחה, מקלחת ושיחה עם איש מקצוע, ללא שום התחייבות מצד הקטין.
- הפעלת דירת חירום לצעירים בזנות (מעל גיל 18).
- בתוכנית יינתן מענה אישי לעשרות קטינים וצעירים המעורבים בזנות ונתונים במצבי סיכון קיצוניים. עיריית תל-אביב היא שתפעיל את התוכנית. כיום נעשה חיפוש אחר מבנה מתאים להקמת המרחב הפתוח.

⁵⁵ עו"ס יעל גור, מנהלת מרפאת לוינסקי, שיחת טלפון, 17 ביולי 2013.

⁵⁶ ציפי נחשון גליק, מנהלת השירות למתבגרים, צעירות וצעירים – אגף תקון במשרד הרווחה והשירותים החברתיים, שיחת טלפון, 27 בנובמבר 2011.

⁵⁷ רוני מלכאי, משרד הרווחה והשירותים החברתיים, הודעת הדובר מ-21 באפריל 2013: [המאבק למלחמה בזנות נוער יוצא לדרך](#).

⁵⁸ שם.

בד בבד, המשרד שוקד על הרחבת התוכנית לערים נוספות, ובהן אילת. כיום מנסים לגייס למטרה זו תקציב נוסף.⁵⁹

• איתור קטינים בסיכון וטיפול בהם במערכת החינוך⁶⁰

יחידת השירות הפסיכולוגי הייעוצי (שפ"י). היחידה עוסקת בגיבוש מדיניות, בפיתוח תוכניות מניעה ותוכניות טיפוליות והפעלתן בקרב התלמידים ובהכשרת צוותי מקצוע וצוותי חינוך כדי שיוכלו לזהות ולאתר ילדים במצבי סיכון. המדיניות בנושא גובשה במהלך השנים והופצה בכמה חוזרי מנכ"ל.

הפסיכולוגים החינוכיים,⁶¹ היועצים החינוכיים⁶² ומדריכי שפ"י⁶³ העובדים במחוזות הם אנשי המקצוע הממונים על הפצת מידע על התנהגויות סיכון ועל סימני זיהוי, על איתור שלהם ועל התערבויות חינוכיות וטיפוליות להפחתת מצבי הסיכון. הם מלווים את מערכות החינוך מגיל הגן ועד התיכון בכל הקשור בילדים בסיכון. היועצים החינוכיים פועלים לאיתור ומסיעים בהתמודדות עם תלמידים בסיכון. הפסיכולוגים החינוכיים מסייעים לצוותי חינוך באיתור של ילדים בסיכון ובהתערבויות טיפוליות, פרטניות ומערכתיות בילדים בסיכון ובמתן כלים להורים של ילדים אלו.

אנשי מקצוע אלו מקבלים הכשרה להתמודדות עם הנושא הן במהלך הלימודים האקדמיים שלהם והן במסגרת ההכשרה המקצועית בעבודתם במערכת החינוך. כך, בארבע השנים האחרונות כל היועצות החינוכיות הנכנסות לעבודה במשרד החינוך חייבות לקבל הכשרה בכל הקשור למצבי משבר, ובתוך כך גם בנושא של מניעת התעללות, הזנחה ופגיעה מינית כלפי קטינים, מניעת אובדנות והתמודדות עם תלמידים בעלי לקויות למידה. **הכשרה זו היא תנאי סף לקבלת רישיון ייעוץ קבוע במשרד החינוך.** זו הכשרה של שלוש שנים, בהיקף של 180 שעות לימוד. עד כה הוכשרו כ-1,200 יועצות חדשות בנושא ונכנסו לעבודה. נוסף על כך, היועצים משתתפים בקורסים להעמקת הידע והיכולת המקצועית בעבודה עם תלמידים, הורים וצוותים בנושאי סיכון נוספים.⁶⁴ בעשור האחרון הוציא משרד החינוך בהוצאה משותפת עם משרדי ממשלה אחרים ועם "אשלים" כמה חוברות הדרכה אשר מסייעות לצוותים החינוכיים באיתור ילדים בסיכון להתעללות ולהזנחה.

בבתי-הספר יש כמה מסגרות מבניות שמאפשרות למורים לבחון את המצב הרגשי של התלמיד ולנהל שיח אישי: **שעת ההוראה בכיתה, שעת מחנך, שעות פרטניות ב"אופק חדש", חינוך אישי, שעת**

⁵⁹ ציפי נחשון גליק, מנהלת השירות למתבגרים, צעירות וצעירים – אגף תקון במשרד הרווחה והשירותים החברתיים, שיחת טלפון, 17 ביולי 2013.

⁶⁰ אם לא יצוין אחרת המידע התקבל מהילה סגל, ראש היחידה למיניות ומניעת פגיעה בילדים ובני נוער, שפ"י, משרד החינוך, מסמך לקראת דיון בנושא ניצול מיני מסחרי בקרב קטינים בישראל, מכתבים, 22 ביולי 2013, 24 בנובמבר 2011.

⁶¹ פסיכולוגים מחוזיים, מנהלי שירותים פסיכולוגיים והפסיכולוגים בשדה. השירותים הפסיכולוגיים חינוכיים (259 שפ"י חים) פועלים בכל הרשויות המקומיות ברחבי הארץ, בכל מגזרי האוכלוסייה.

⁶² כולל מפקחים על הייעוץ והיועצים בשדה. בשנת 2011 עסקו במערכת החינוך יותר מ-4,500 יועצים חינוכיים.

⁶³ בשפ"י פועלת היחידה למיניות ומניעת פגיעה בילדים ובני נוער. ביחידה פועלים כ-70 פסיכולוגים ויועצים מומחים בתחום של פגיעה וניצול מיני. מומחים אלה מסייעים בידי בתי הספר לקיים פעילות שוטפת בנושא כפי שהוצגה במסגרת "כישורי חיים" וכן בהתמודדות עם מצבים של קטינים המצויים בסיכון גבוה לניצול ולפגיעה מינית. אנשי היחידה פועלים בכל הארץ, וביניהם, חילונים, דתיים, ערבים, יהודים וחרדים.

⁶⁴ קורסים דו שנתיים ליועצים בשיתוף עם עמותת "אשלים". הקורסים מעניקים הידע בנושא ילדים בסיכון ומכשירים את היועצים חינוכיים להדריך מורים וצוותים חינוכיים בנושא וקורסים בנושאים כגון: מניעת הפגיעה מינית, אובדנות, התמכרויות, מניעת אלימות, הפרעות קשב וריכוז ועוד.

בתשע"ג נעשו כ-50 ימי עיון בנושא ילדים בסיכון בהשתתפות כ-5,000 אנשי חינוך. בשנים תשע"ב-תשע"ג, במסגרת היערכות למחקר העוסק בנושא פגיעה והתעללות בילדים ובני נוער, כ-250 בתי-ספר קיבלו ליווי בנושא. בין היתר ניתנה רצאות למפקחים ולמנהלי בתי-ספר במחוזות, הועברו מליאות לצוותים החינוכיים והועברו פעילויות לתלמידים. כ-10,000 תלמידים נחשפו לפעילות וכ-10,000 אנשי חינוך למדו את הנושא.

"כישורי חיים", שעת "מפתח הלב" ומפגשים ביוזמת המורה. הרחבת תפקיד המורים בכיוון זה דורשת הדרכה למורים הן בזיהוי מצוקה והן במתן סיוע ראשוני. לרשות המורה עומדים גורמי הסיוע המקצועי שצוינו לעיל (יועץ חינוכי, פסיכולוג חינוכי) ואחרים (שירותי בריאות הנפש, שירותי הרווחה, גורמי קהילה). בכל מחוז יגובשו דרכי עבודה מותאמות על-ידי צוות מחוזי של אנשי המקצוע של שפ"י.

3.2 פעילות בתחום ההסברה

• הסברה במערכת החינוך⁶⁵

תוכנית "כישורי חיים" היא אוסף תוכניות למניעה ראשונית המיועדות לחיזוק כוחות ולהתנהלות מיטיבה במצבי החיים השונים במערכת החינוך. חוזר מנכ"ל משרד החינוך מדצמבר 2010⁶⁶ מחייב להפעיל את התוכנית "כישורי חיים" בכל שכבות הגיל. במסגרת העבודה על כישורי חיים בגיל התיכון מופעלות שתי תוכניות: "חברות וזוגיות ללא אלימות" ו"זה לא מין, זו פגיעה". בתוכניות "כישורי חיים" פרקים העוסקים בחינוך למיניות ולזוגיות בריאה ובמניעת פגיעה והטרדה מינית. הנושאים הם בניית זוגיות המבוססת על יחסים הדדיים של כבוד וחברות; סימני אזהרה; הפעלת שיקול דעת לפני קיום יחסי מין; תקשורת אסרטיבית; אלימות בזוגיות ובמשפחה ועוד. בדיונים עם התלמידים עולות סוגיות מורכבות, כגון: האם יחסי מין נעשים מתוך בחירה, הסכמה והבנה מודעת? מה הקשר בין יחסי מין לזהות גברית או נשית? התכנים והנושאים מותאמים לשכבת הגיל ולסוג האוכלוסייה: ממלכתי, ממלכתי-דתי, חינוך מיוחד והמגזר הערבי. מסקר שערך שפ"י בקרב יועצים חינוכיים בשנת תשע"א עולה כי בתי-ספר רבים מפעילים את התוכנית "חברות וזוגיות ללא אלימות" (יותר מ-90% בחינוך הממלכתי), וכן שיעור גדול של בתי-הספר מקיימים פעילות בנושא מניעת פגיעה והטרדה מינית במסגרת שבוע מערכת החינוך נגד אלימות מינית (יותר מ-80% בחינוך הממלכתי ובמגזר הערבי).

במשרד החינוך מדגישים כי "תוכניות אלה אינן מכוונות לטפל בילדים במצבי חיים מורכבים ואין באפשרותן למנוע התפתחות של מצבי סיכון משפחתי או אישי. יש להישמר מהקביעה כי תכניות אוניברסליות אלה אמורות לטפל בתופעות של התנהגות סיכונית בקרב בני נוער ולהמציא להן מזור. לקביעה מעין זו אין כל תמיכה מחקרית"⁶⁷.

• פעילות נוספות בתחום ההסברה

בעמותת "עלם" עוסקים גורמים מקצועיים בטיפול בבני נוער מנוצלים מינית מסחרית בפעילות הסברה הן בציבור הרחב והן בקרב אנשי מקצוע (עובדים סוציאליים, סוהרים, אנשי חינוך ונוער). בעמותה ממליצים על קידום תוכניות מניעה בקרב בני נוער כלקוחות פוטנציאליים של זנות בהווה ובעתיד ובתוכניות מניעה בתי-ספר ובמסגרות פנימייתיות לאיתור סימנים ראשוניים של מעורבות בזנות בקרב נערים ונערות ומניעה שלהם, ובכלל זה הכשרה מעמיקה של אנשי המקצוע בכלל מסגרות הנוער – חינוך ורווחה.⁶⁸

⁶⁵ אם לא יצוין אחרת: הילה סגל, ראש היחידה למיניות ומניעת פגיעה בילדים ובני נוער, שפ"י, משרד החינוך, מסמך לקראת דיון בנושא ניצול מיני מסחרי בקרב קטינים בישראל, מכתבים, 22 ביולי 2013, 24 בנובמבר 2011.

⁶⁶ חוזר מנכ"ל משרד החינוך, תשע"א/4(ב), כ"ד בכסלו התשע"א, 1 בדצמבר 2010, בנושא הפעלת תוכנית "כישורי חיים".

⁶⁷ הילה סגל, ממלאת-מקום ראש היחידה למניעת התעלות, שפ"י, משרד החינוך, מסמך לקראת דיון בנושא ניצול מיני מסחרי בקרב קטינים בישראל, נשלח בדוא"ל, 22 ביולי 2013.

⁶⁸ רעות גיא, מנהלת במטה תחום קצה ותחום נערות בעמותת "עלם", דוא"ל, 21 ביולי 2013.

מרפאת לוינסקי למחלות מין של לשכת הבריאות המחוזית בתל-אביב מקיימת פעולות הסברה, ובמסגרתן פונים אנשי המרפאה לקהלים צעירים כגון נערים ונערות לומדות במסגרות חינוך פורמלי, חיילים וסטודנטים. מהות העבודה עם קהלים אלו היא העלאת המודעות לסיכונים במין ולאִימוץ תפיסה מינית והתנהגות מינית בריאה. נוסף כל כך יש פעילות הסברה לנוער שכבר נתון בסיכון ולנוער להט"ב בסיכון, שעמו נפגשים במרפאה וגם במסגרת הפעילות של ניידות רפואיות ברחובות. לאחרונה התחילו במרפאה לעסוק בהסברה בקרב נשים וצעירות יוצאות אפריקה הנמצאות במעגל זנות באזור דרום תל-אביב.

עובדים ועובדות סוציאליות של המרפאה מקדמים את מודעותם של עובדים סוציאלים ברשויות לתופעת הזנות. נוסף על כך מתקיימים מפגשים עם רופאים מומחים ברפואת משפחה, עם צוותים חינוכיים ועם סטודנטים לעבודה סוציאלית ברחבי הארץ בנושא זה.⁶⁹

4. עונשין ואכיפה

כיום הזנות כשהיא לעצמה אינה נחשבת לעבירה פלילית בישראל, אך ניצול מיני מסחרי של קטין אסור על-פי סעיף 203 לחוק העונשין (על-פי הגדרות החוק, קטין הוא אדם שטרם מלאו לו 18 שנים. יצוין כי גיל ההסכמה המינית בישראל הוא 16). נוסף על כך, כל הפעולות הנלוות לניצול מיני מסחרי של קטינים, כגון שידול קטינים לעסוק בזנות וסרסרות, מוגדרות כעבירות ואסורות על-פי החוק. תיקון חוק זה התקבל בשנת תש"ס בעקבות יישום תיקוני חקיקה במשרד המשפטים לפי המלצת הוועדה הבין-משרדית שבחנה את תופעת זנות קטינים בשנת 1997.⁷⁰

סעיף 345 לחוק העונשין קובע כי קיום יחסי מין עם קטינה שטרם מלאו לה 14 שנים ייחשב לאונס, גם אם יחסי המין התקיימו בהסכמה. סעיף 346 קובע כי קיום יחסי מין עם קטינה שמלאו לה 14 אך עדיין לא מלאו לה 16 שנים ייחשב לבעילה אסורה בהסכמה. לעומת זאת, קיום יחסי מין עם קטינה שמלאו לה 16 אך עדיין לא מלאו לה 18 ייחשב לעבירה רק כאשר מדובר ביחסי מרות או תוך ניצול יחסי תלות. אשר לנערים קטינים, יש הסדרה דומה בסעיף 347 של החוק.

4.1 פעילות משטרת ישראל

על-פי תשובת השר לביטחון פנים חה"כ יצחק אהרונוביץ' לוועדת המשנה למאבק בסחר בנשים ולוועדה לזכויות הילד בינואר 2011, המשטרה מבחינה בין עבירות מין כלפי קטינים לבין עבירות של ניצול מיני מסחרי של קטינים.⁷¹

להלן נתוני משטרה על תיקים שנפתחו בגין עבירות ניצול מיני מסחרי של קטינים בשנים 2008-2012, בפילוח לפי סעיפים הרלוונטיים בחוק העונשין:

⁶⁹ דוח פעילות מרפאת לוינסקי ושלוחותיה הניידות בשנת 2012, נשלח בדוא"ל, יולי 2013.

⁷⁰ עו"ד גלעד סממה, יועץ שר המשפטים, תשובה של משרד המשפטים לוועדת המשנה למאבק בסחר בנשים ולוועדה לזכויות הילד בדבר יישום המלצות הוועדה הבין-משרדית לבחינת ניצול מיני מסחרי של קטינים בישראל מ-1997, 2 בפברואר 2011.

⁷¹ מכתב של שר לביטחון פנים יצחק אהרונוביץ' לוועדת המשנה למאבק בסחר בנשים ולוועדה לזכויות הילד, ינואר 2011.

- סעיף 203ב – ניצול קטינים לזנות⁷² ;
- 203ג – דין לקוחו של קטין ;
- סעיף 205א – איסור פרסום ומסירת מידע בדבר זנות של קטין ;
- סעיף 205ב – איסור ציון קטינות בפרסום שירותי זנות ;
- סעיף 208 – המניח לקטין לדור בבית זנות ;
- סעיף 214 – פרסום והצגת תועבה.

כמו כן התבקשה המשטרה לציין את מספר הקטינים שנפגעו בגין העבירות הללו ואת מספר החשודים המופעים בתיקים האלה וסטטוס התיקים. לא ידוע לנו אם יש חפיפה בין הנתונים (כלומר קטין או פוגע מופיעים ביותר מתיק אחד). להלן סיכום הנתונים שהתקבלו :

---

⁷² כולל העבירות כאשר העבירות נעברו בקטינים: סעיף 199 – סרסרות למעשה זנות; סעיף 201 – הבאת אדם לידי מעשה זנות; סעיף 202 – הבאת אדם לידי עיסוק בזנות; סעיף 203 – נעברה עבירה לפי סעיפים 201 או 202 תוך ניצול יחסי מרות, תלות, חינוך או השגחה, או תוך ניצול מצוקה כלכלית או נפשית של האדם שהובא לידי מעשה זנות או לידי עיסוק בזנות.

טבלה 3: תיקים שנפתחו במשטרת ישראל בשנים 2008-2012 בגין עבירות ניצול מיני מסחרי של קטינים לפי סעיף העבירה בחוק העונשין, התשל"ז-1977⁷³ (במספרים)

סה"כ	2013 ⁷⁴	2012	2011	2010	2009	2008	
סרסרות למעשי זנות (סעיף 199, כאשר העבירה נעברה בקטין)							סעיף העבירה בחוק העונשין
9	---	1	3	2	2	1	מספר תיקים שנפתחו
21	---	2	6	4	6	3	מספר קורבנות שהם קטינים בתיקים אלו
29	---	2	13	9	3	2	מספר חשודים
הבאת אדם לידי מעשה זנות (סעיף 201, כאשר העבירה נעברה בקטין)							
5	---	---	2	---	1	2	מספר תיקים שנפתחו
7	---	---	2	---	1	4	מספר קורבנות קטינים
12	---	---	2	---	2	8	מספר חשודים
הבאת אדם לידי עיסוק בזנות (סעיף 202, כאשר העבירה נעברה בקטין)							
2	---	---	---	---	2	---	מספר תיקים שנפתחו
4	---	---	---	---	4	---	מספר קורבנות קטינים
3	---	---	---	---	3	---	מספר חשודים
נעברה עבירה לפי סעיפים 201 או 202 תוך ניצול יחסי מרות, תלות, חינוך או השגחה, או תוך ניצול מצוקה כלכלית או נפשית של האדם שהובא לידי מעשה זנות או לידי עיסוק בזנות (סעיף 203, כאשר העבירה נעברה בקטין)							
41	3	4	10	13	7	4	מספר תיקים שנפתחו
32	1	---	4	12	10	5	מספר קורבנות קטינים
לקוחו של קטין (סעיף 203ג)							
29	12	2	5	7	3	---	מספר תיקים שנפתחו
המניח לקטין לדור בבית זנות (סעיף 208)							
2	---	---	---	2	---	---	מספר תיקים

אחת ההמלצות העיקריות של הוועדה הבין-משרדית לבחינת ניצול מיני מסחרי של קטינים בישראל (1997) הייתה להפעיל בצורה שיטתית תוכניות אכיפה והעמדה לדן של כל לקוח שייתפס עם קטין: משנת 2008 ועד יולי 2013 נפתחו במשטרה 29 תיקים בלבד נגד לקוחות של קטינים. **12 מהתיקים האלה נפתחו במחצית הראשונה של השנה הנוכחית (2013). מתוך 12 תיקים שנפתחו השנה, עשרה תיקים הועברו לפרקליטות ושניים נמצאים בחקירה.** אשר לשאר 17 התיקים, 12 תיקים הועברו לפרקליטות, והטיפול בתיק שנפתח ב-2009 הסתיים והתקבלה החלטה בבית-המשפט. ארבעה תיקים נסגרו, שלושה מהם בשל חוסר ראיות.

⁷³ נילי זאולן, מפקח, קצינת מחקר/נוער, ויקי אלעמארי, רפ"ק, ר' חו' מניעה והסברה, רפ"ק אודי שפרן, יחידת עבירות מחשב, מענה של משטרת ישראל על בקשת מידע של מרכז המחקר והמידע של הכנסת בנושא "ניצול מיני מסחרי של קטינים", 18 ביולי 2013.

⁷⁴ עד יולי 2013.

נוסף על כך, הוועדה הבין-משרדית המליצה לפעול בצורה שיטתית ומתמדת נגד כל בעל מכון או סרסור שייתפס מנצל קטינים. הנתונים בתחום זה מעידים על קושי באכיפה. בתקופה שנבדקה, נפתחו תשעה תיקים בלבד בגין עבירות **סרסרות קטינים לזנות**; שישה מהם נסגרו, חמישה בשל חוסר ראיות ואחד בשל חוסר עניין לציבור. שאר התיקים הועברו לפרקליטות. מתוך שבעה תיקים שנפתחו בגין עבירת **הבאת אדם לידי מעשה או עיסוק זנות**, שישה נסגרו ורק אחד הועבר לפרקליטות. **מתוך 41 תיקים שנפתחו בגין עבירות הבאת קטין לידי מעשה זנות או לעיסוק בזנות תוך ניצול יחסי מרות, תלות, חינוך או השגחה, או תוך ניצול מצוקה כלכלית או נפשית של קטין**, מחצית התיקים (21 תיקים) נסגרו, 17 תיקים הועברו לפרקליטות, ובנוגע לשני תיקים שנפתחו ב-2009 התקבלה החלטה של בית-המשפט בדבר הענישה; תיק אחד עדיין בחקירה.

להלן נתונים על תיקים שנפתחו בגין עבירות הנוגעות לעניין פרסום קטינים בהודעות זנות ובגין עבירת פרסום והצגת תועבה בו דמותו של קטין:

טבלה 4: תיקים שנפתחו במשטרת ישראל בשנים 2008-2012 בגין עבירות נוספות לניצול מיני מסחרי של קטינים לפי סעיף העבירה בחוק העונשין, התשל"ז-1977 ⁷⁵ (במספרים)							
סה"כ	2013	2012	2011	2010	2009	2008	
איסור פרסום ומסירת מידע בדבר זנות של קטין (סעיף 205א)							
4	3	---	---	---	1	---	מספר תיקים שנפתחו
איסור ציון קטינות בפרסום שירותי זנות (סעיף 205ב)							
4	1	---	1	1	---	1	מספר תיקים
פרסום והצגת תועבה בו דמותו של קטין (סעיף 214)							
150	30	60	16	14	15	15	מספר תיקים שנפתחו
190	32	69	34	18	16	21	מספר קורבנות קטינים בתיקים אלו
122	30	26	17	17	14	18	מספר חשודים

מ-150 תיקים שנפתחו בשנים 2008-2013 בגין פרסום והצגה של דבר תועבה שבו דמותו של קטין, נסגרו 56 תיקים (13 תיקים בשל חוסר ראיות ו-25 בשל חוסר עניין לציבור, וב-14 תיקים עבריים לא נודע); ב-8 תיקים (מהשנים 2008, 2010-2012) התקבלה החלטה של בית-המשפט; 70 תיקים הועברו לפרקליטות ו-16 תיקים בחקירה.

מהנתונים של המשטרה עולה כי עדיין יש קושי באכיפה בכל הנוגע לעבירות ניצול מיני מסחרי של קטינים, ונראה כי קשה להביא לדין מעורבים בעבירות אלה. רבים מהתיקים שנפתחים בגין עבירות הללו נסגרים. עם זאת, אפשר לראות שהשנה חלה עלייה ניכרת במספר התיקים שנפתחו נגד לקוחות של

⁷⁵ נילי זאולן, מפקח, קצינת מחקר/נוער, ויקי אלעמארי, רפ"ק, ר' חו' מניעה והסברה, רפ"ק אודי שפרן, יחידת עבירות מחשב, מענה של משטרת ישראל על בקשת מידע של מרכז המחקר והמידע של הכנסת בנושא "ניצול מיני מסחרי של קטינים", 18 ביולי 2013.

קטינים, ובשנים 2012-2013 חלה עלייה במספר התיקים שנפתחו בגין עבירת פרסום והצגת דבר תועבה שבו דמותו של קטין.

במשטרה מציינים כמה גורמים לקשיי האכיפה:

1. עבירות ניצול מיני מסחרי של קטינים הן עבירות חשיפה, שבהן הקורבן ומקבל השירות אינם מתלוננים. הקושי באכיפה בעבירות חשיפה חמור עוד יותר כשמדובר בקטינים: גם כאשר יש מידע מודיעיני על קטינים מנוצלים מינית מסחרית, קטינים כמעט אינם משתפים פעולה עם החוקרים (להבדיל מבגירים) עקב הפחד מהמערכת או הפחד מההורים, וגם מחמת בושה. יתרה מזו, כאמור, לעתים קטינים בזנות מפתחים יחסי תלות בבגיר המפעיל אותם. הם אינם מבינים שהם מנוצלים, ואף חושבים שמי שמנצל אותם בעצם עוזר להם (מספק להם בית ואוכל, דואג לבגדים ולכניסה למועדונים). גם אם הקטינים מגלים נכונות לשתף פעולה, שיתוף הפעולה שלהם חלקי והם אינם אומרים את הכול, פעמים רבות בשל חוסר ההבנה של מה שקורה להם.
2. זנות קטינים היא זנות אסורה ועל כן חבויה ומתרחשת בזירות סגורות, במקומות מזדמנים וחבויים. לגורמי המשטרה קשה לעשות תצפית ולעקוב אחר זירות זנות קטינים. נוסף על כך חלק גדול מזנות הקטינים מתרחשת באינטרנט, ובתחום זה עדיין חסרים כלים יעילים לאכיפה.
3. קשה להוכיח שהלקוח יודע מה גיל הקטין/נה. לקוחות טוענים שלא ידעו מה גיל הקטין/נה, ואם אין הוכחות שידעו, המשטרה אינה רשאית לעצור אותם.⁷⁶

4.1.1 ההתמודדות של גורמי המשטרה עם עבירות ניצול מיני מסחרי של קטינים באינטרנט⁷⁷

במסגרת המאבק הכולל בפשיעה עוסק כלל מערך החקירות והמודיעין במשטרה גם בפשיעה אינטרנטית. כיום מפלג לחקירת עבירות מחשב בלהב 433 מונה 11 שוטרים – שבעה חוקרים ושלושה אנשי מודיעין. בימים אלו מוקמת ביחידת להב 433 יחידה ארצית לחקירת עבירות מחשב על בסיס מפלג עבירות מחשב. יחידה זו תמנה 50 איש ותיתן מענה מבצעי למשימות ברמה הלאומית והביו-לאומית בעבירות סייבר. נוסף על כך יש במחוזות מחלקים או חוליות של חוקרי עבירות מחשב אשר עוסקים בחקירת עבירות מחשב ובאיסוף ראיות מחשב, אשר תוגברו בחוקרים במסגרת חיזוק יכולתה של משטרת ישראל במאבק בפשיעת הסייבר. אם השלמת ההליך ימנה המערך 96 שוטרים. ביחידה הארצית לחקירת עבירות מחשב יש צוות ייעודי העוסק בפדופיליה בסייבר. בשלב זה הצוות מונה שלושה שוטרים, ועם סיום הליך בניית היחידה ימנה הצוות שבעה שוטרים. לרשות הצוות עומדת מערכת בעלת ממשק ישיר למאגר מידע בנושא במחשבי האינטרפול. על פי גורמי המשטרה, כיום אין באפשרותם לשלוף תיקים בעבירות ניצול מיני מסחרי של קטינים שאותו ברשת האינטרנט, מפני שלא מוגדרות עבירות ספציפיות לעניין זה.

⁷⁶ ויקי אלעמארי, רפ"ק, ר' חו' מניעה והסברה, משטרת ישראל, שיחת טלפון, 22 ביולי 2013.

⁷⁷ אם לא צוין אחרת, המידע התקבל מנילי זאולן, מפקחת, קצינת מחקר/נוער, ויקי אלעמארי, רפ"ק, ר' חו' מניעה והסברה, רפ"ק אודי שפרן, יחידת עבירות מחשב, מענה של משטרת ישראל על בקשת מידע של מרכז המחקר והמידע של הכנסת בנושא "ניצול מיני מסחרי של קטינים", התקבל ב-18 ביולי 2013.

בשנה החולפת התקיימו במשטרת ישראל מפגשי עבודה עם עמותת "עלם" בניסיון להוביל פרויקט משותף לצמצום פרסום שירותי המין באינטרנט ולפעול נגד עברייני מין הפועלים ברשת נגד קטינים. הניסיון לא צלח והתוכנית לא יצאה אל הפועל.

הגורמים המקצועיים המעורבים בטיפול בקטינים מנוצלים מינית מנסים כיום ליצור כלים להתמודדות עם התופעה באינטרנט, אך עדיין לא פותחו כלים מספקים בתחום. נציגי השירות למתבגרים, צעירות וצעירים של משרד הרווחה פנו לאחרונה למנהל אגף התכנון והמחקר במשרד הרווחה כדי לפתח מענים ייעודיים לקטינים מנוצלים ולקטינים בסיכון באינטרנט.⁷⁸

פעילות במסגרת האינטרפול:⁷⁹

חוליית האינטרפול אחראית לקיום קשרי עבודה שוטפים, לחילופי מידע ולסיוע הדדי במגוון נושאים מול 190 משרדי האינטרפול ברחבי העולם. במסגרת זו החוליה היא הכתובת לפניות ולהעברת מידע בנושא ניצול מיני מסחרי של קטינים המגיעים ממדינות העולם ומישראל. העבודה העיקרית של החוליה נעשית מול מפלג לפשעי המחשב – להב 433.

האינטרפול מנהל שני פרויקטים מרכזיים בנושא ניצול מיני מסחרי של קטינים:

1. במאגר אינטרפול שקיים משנת 2001 – תמונות של קטינים קורבנות ניצול מיני מסחרי של קטינים: International Child Sexual Exploitation Image Database (ICSE). במאגר זה מאות-אלפי תמונות שגילו רשויות אכיפת חוק בעולם והועברו לאינטרפול במטרה לזהות את הקורבנות. המאגר עובד על בסיס טכנולוגיה (image recognition software) המאפשרת השוואה של פרטים בתמונה ושל התמונה עצמה עם כל התמונות במאגר כדי לבדוק אם הקורבן מופיע בתמונות אחרות ואם יש פרטים שבאמצעותם אפשר לזהות את המקום שבו התרחש מעשה הניצול. אם יש זיהוי, המידע עובר למדינה הרלוונטית להמשך הבדיקה. עד כה הצליחו לזהות כ-3,000 קורבנות, להפסיק את העבירות ולפעול למיצוי הדין עם העבריינים. בפרויקט זה שותפות כיום 40 מדינות מתוך 190 מדינות החברות בארגון האינטרפול. ישראל הצטרפה לפרויקט ביולי 2010. במפלג לפשעי המחשב בלהב המערכת מותקנת וחוקרי המפלג והמחוזות עברו השתלמות מטעם נציג מזכירות האינטרפול.
2. חסימת אתרים שיש בהם חומר של ניצול מיני מסחרי של קטינים: בוועידה הכללית של האינטרפול בשנת 2009 אושרה החלטה בדבר מאבק נגד ניצול מיני מסחרי של קטינים באינטרנט באמצעות פתרונות טכניים, לרבות חסימת אתרים על-ידי מדינות החברות בארגון. היות שלא בכל מדינות העולם יש אפשרות לחסום אתרים בשל מגבלות החוק (למשל בישראל), קבעה מזכירות האינטרפול שיש לספק רשימה מעודכנת של אתרים וכתובות אינטרנט אשר דרכם מופצים קבצים המתארים ניצול מיני קשה של קטינים מתחת לגיל 13. הארגון ממליץ כי הרשימות יעברו לספק האינטרנט ואלו יבצעו חסימות של אתרים וכתובות אינטרנט אלו.

⁷⁸ ציפי נחשון גליק, מנהלת השירות למתבגרים, צעירות וצעירים – אגף תקון במשרד הרווחה והשירותים החברתיים, שיחת טלפון, 17 ביולי 2013.

⁷⁹ אם לא צוין אחרת המידע התקבל מנילי זאולן, מפקח, קצינת מחקר/נוער, ויקי אלעמארי, רפ"ק, ר' חו' מניעה והסברה, רפ"ק אודי שפרן, יחידת עבירות מחשב, מענה של משטרת ישראל על בקשת מידע של מרכז המחקר והמידע של הכנסת בנושא "ניצול מיני מסחרי של קטינים", 18 ביולי 2013.

4.2 פעילות הפרקליטות⁸⁰

תפקידי הפרקליטות העיקרים במאבק בתופעת ניצול מיני מסחרי של קטינים הם הגשת כתבי אישום והעמדה לדין של נאשמים בעבירות ניצול מיני מסחרי של קטינים ובעבירות נלוות להן, וכן מתן הנחיות למשטרת ישראל לאכיפת העבירות הללו. בפרקליטות מציינים כי שם מעמידים את הטיפול בתיקים שמעורבים בהם קטינים בכלל וקטינים מנוצלים מינית מסחרית בפרט בראש סדר העדיפויות.

בהנחיית פרקליט המדינה מס' 2.2, "מדיניות האכיפה בעבירות הנלוות לעיסוק בזנות", באה לידי ביטוי תפיסת הפרקליטות ביחס לאכיפת עבירות נלוות לזנות בכלל והתפיסה המחמירה שלה ביחס לעבירות ניצול מיני מסחרי של קטינים: סעיף 8א להנחיה אומר כי יש עניין ציבורי רב בפעילות אכיפה נמרצת כאשר קיים חשד לקיום מעורבות קטינים בעסקי הזנות, "הן כעובדים והן כבדרך אחרת".

כיום אין באפשרות גורמי פרקליטות להציג נתונים מדויקים על התיקים שמטופלים בפרקליטות בנושא ניצול מיני מסחרי של קטינים, ואין באפשרותם להציג נתונים על תוצאות של תהליכים משפטיים בתיקים האלה. בישיבת ועדת המשנה למאבק בסחר בנשים ובזנות של הכנסת ביולי 2013 התבקשו אנשי הפרקליטות האחראים לטיפול בתיקים אלו להציג לוועדה בתחילת המושב השני של הכנסת ה-19 (אוקטובר 2013) את הנתונים ולהביא הסבר על ניהול תיקים בעבירות זנות ובעבירות נלוות לזנות. בפרקליטות עובדים כיום על איסוף הנתונים האלה. **יצוין כי מדי שנה הפרקליטות מעבירה נתונים ומידע על עבודתה בתחום המאבק בתופעת הסחר בבני-אדם בישראל למשרד המשפטים בעבור דוח מחלקת המדינה האמריקנית. בדוחות אלו יש מידע על חלק מהתיקים בנושא ניצול מיני מסחרי של קטינים. מרכז המחקר והמידע של הכנסת ביקש לקבל נתונים מהדוחות אלו אך נמסר לו כי הדוחות חסויים ואי-אפשר לקבלם.**

4.3 היעדר נתונים מהנהלת בתי-המשפט⁸¹

מרכז המחקר והמידע של הכנסת פנה גם אל הנהלת בתי-המשפט כדי לקבל נתונים על תוצאות של הליכים משפטיים שהתנהלו במערכת המשפט נגד נאשמים בעבירות של ניצול מיני מסחרי של קטינים וכדי ללמוד על רמת הענישה. מהנהלת בתי-המשפט נמסר כי אי-אפשר לשלוח את הנתונים המבוקשים מהמערכת הנתונים הקיימת כיום בהנהלת בתי-המשפט, מפני שהעבירות נרשמות במערכת לפי סעיפי אישום עיקריים ולא לפי תת-סעיפים (למשל אפשר לקבל נתונים על מספר התיקים שנדונו בבית-המשפט בגין סעיף 199 לחוק העונשין, אולם אין באפשרות המערכת לספק מידע על עבירות לפי 203ב, 203ג או 205א). מאחר שהסעיפים העיקריים של החוק של עבירות נלוות לזנות נוגעים לעבירות כלפי בגירים וההתייחסות לעבירות ניצול מיני מסחרי של קטינים היא בתת-סעיפים של חוק העונשין, אין אפשרות לקבל נתונים על רמת הענישה ועל הליכים משפטיים של נאשמים בתחום זה מהנהלת בתי-המשפט.

⁸⁰ אם לא צוין אחרת, המידע התקבל מעו"ד תמר פרש, פרקליטות המדינה, שיחת טלפון, 22 ביולי 2013.

⁸¹ אם לא צוין אחרת, המידע התקבל מקובי משמוש, מנהל תחום כלכלה וסטטיסטיקה בהנהלת בתי-המשפט, דוא"ל, 10 ביולי 2013.

